Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 3 август • Сешанба № 89 (14117) ترکستان ✻ TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАДА СОЛИҚ БЎЛМАГАН ДАВЛАТ ТЎЛОВЛАРИНИ ОЛИШ ВА ТАҚСИМЛАШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА

Хорижий валютада давлат божлари, йиғимлари ва солиқ бўлмаган бошқа тўловлар олишни тартибга солиш ва валюта тушумларидан самарали фойдаланиш мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки,

хорижий валютада олинадиган божлар, йиғимлар ва солиқ бўлмаган бошқа тўловларнинг 85 фоизи республика валюта жамғармаси ҳисобига, 15 фоизи эса Ўзбекистон Республикасининг қонунларида бошқача кўзда тутилмаган бўлса, вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар ва хўжалик бошқаруви органларининг махсус валюта жамғармалари ҳисобига ўтказилади;

вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар ва хўжалик бошқаруви органлари махсус валюта жамғармларининг маблағлари уларнинг хоҳишига кўра моддий техника баъзасини мустаҳкамлаш, кадрлар тайёрлаш ва хизмат сафари харажатлари учун фойдаланилади.

2. «Ўзбекистон Республикаси давлат божхона қўмитасини ташкил этиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1992 йил 10 августдаги фармонининг валюта тушумларини тақсимлашга тааллуқли 10-банди ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

3. Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддат ичида вазирликлар, давлат қўмиталари, идоралар ва хўжалик бошқарув органлари хорижий валютада оладиган давлат божлари, йиғимлари ва солиқ бўлмаган бошқа тўловларни ҳамда уларнинг миқдорлари (Ставкалари)ни белгилаб берувчи қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 31 июль.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ «ДАВЛАТ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК КОРХОНАЛАРИГА МОЛИЯВИЙ ЁРДАМ БЕРИШ ВА УЛАРНИНГ ХЎЖАЛИК ЮРИТИШ ШАКЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ 1992 ЙИЛ 21 ЯНВАРДАГИ 21-СОНЛИ ҚАРОРИ ҲАМДА «ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТЛАРНИ ЯНАДА ЧУҚУРЛАШТИРИШ ЧОРАЛАРИ ҲАҚИДА»ГИ 1993 ЙИЛ 7 ЯНВАРДАГИ 13-СОНЛИ ҚАРОРИ ҚАНДАЙ БАЖАРИЛАЁТГАНЛИГИ ТЎҒРИСИДА

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманлар ҳокимликлари, республика қишлоқ хўжалик идоралари мазкур қарорларни бажара бориб, давлат хўжаликларини давлат тасарруфидан чиқариш ва қишлоқда ишлаб чиқаришни ташкил этиш усулларини такомиллаштириш, мулкчиликнинг давлатга дахлдор бўлмаган турли шаклларидаги хўжаликларнинг янги турларини барпо этиш юзасидан муайян иш қилдилар.

Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 21 январдаги 21-сонли қарорига мувофиқ, ўтган йили 360 та зарар келтираётган давлат хўжалиги жамоа хўжаликларига, кооперативларга, давлатга дахлдор бўлмаган бошқа турдаги хўжаликларга айлантирилди, уларнинг банклар ва маҳсулот етказиб берувчилардан 1 миллиард сўмдан кўпроқ қарзи кечиб юборилди.

Бу йил 505 давлат хўжалиги мулкчиликнинг давлатга дахлдор бўлмаган коллектив шаклларига ўтказилди, уларнинг негизида 180 та жамоа хўжалиги, 268 та кооператив хўжалик, 57 та ижара хўжалиги ва бошқа турдаги корхоналар тузилди.

Қишлоқ хўжалигида мулкчилик шаклларини ўзгартириш билан бир вақтда нарх сиёсати такомиллаштирилиб, давлат буюртмасининг салмоғи камайтирилди. Ҳозирги вақтда пахта ва дондан бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг барча турлари учун эркин (шартномавий) харид нархлари жорий этилган.

Амалга оширилаётган иқтисодий ўзгартишлар қишлоқ хўжалигида барқарорликка, меҳнат жамоаларининг ўзлари етиштирган маҳсулотларни тақсимлаш ва сотиш масалаларини мустақил ҳал қилишларига ёрдам бермоқда.

Шу билан бир вақтда Вазирлар Маҳкамаси. таъкидлайдики, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва туманларнинг ҳокимликлари, Қишлоқ хўжалик вазирлиги, «Ўзмевасабзавотвиносаноат» концерни ҳамда уларнинг жойлардаги идоралари хўжаликларнинг иқтисодиётини соғломлаштириш, бозор муносабатларини шакллантириш, шу асосда маҳсулот етиштиришни кўпайтириш учун давлат томонидан вужудга келтирилган имкониятлардан фойдаланиш юзасидан тегишли чораларни кўрмадилар.

Иқтисодий ўзгартишлар ташкилий ва малака жиҳатидан паст савияда, меҳнат жамоаларида янги шароитда ишлаш учун тегишлича тайёргарлик кўрилмай ва ҳар бир хўжаликнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олинмай амалга оширилмоқда. Бу ишда кўпинча юзаки ёндашув, расмиятчилик ва маъмуриятчилик устунлик қилмоқда. Давлат хўжаликларини давлатга дахлдор бўлмаган бошқа турдаги хўжаликларга айлантириш чоғида кўпинча хўжаликларнинг номигина ўзгартирилмоқда, ишлаб чиқаришни ташкил этиш қоидалари, хўжалик ички ишлаб чиқариш муносабатлари эса ўзгармай қолмоқда.

Қишлоқда ўзгартишларни амалга ошириш чоғида боқимандалик билан ёндашиш ҳоллари юз бермоқда, туманларнинг ва хўжаликларнинг раҳбарлари аввалгидек давлат маблағи ва ресурсларига кўз тикмоқдалар.

1992 йил якунларига кўра, Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 21 январдаги 21-сонли қарорига асосан

(Давоми 2-бетда)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИНИНГ ХАБАРИ

Россия Федерациясидан 1993 йил намунасидаги пул белгиларининг ажратилиши ва келтирилиши билан боғлиқ муайян қийинчиликлар муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Марказий банки республика фуқароларига қуйидагиларни маълум қилади:

Навбатдаги иш ҳақи, стипендиялар, пенсиялар ва нафақалар 1961—1992 йиллар намунасидаги пул белгилари билан берилади;

кўрсатиб ўтилган пул белгилари Ўзбекистон ҳудудида муомалада бўлади ҳамда барча муассасалар ва ташкилотлар томонидан чекланмаган ҳажмда сўзсиз қабул қилиниши керак.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки.

ШУ СОНГА ХАБАР

МОЙЖУВОЗДАН ЭЛ МАМНУН

Бозор иқтисодиёти муносабати билан тадбиркорликка кенг йўл очилди. Илгари ҳосилот бўлиб ишлаган Рустам Холиқуловнинг кўнглида халқ учун зарур бўлган маҳсулот тайёрлаш истаги туғилди. Оила аъзолари ва қариндошлари билан маслаҳатлашиб, кунжутдан мой тайёрлайдиган жувоз очди. Айни пайтда Хатирчи туманининг Абу Али ибн Сино номидаги жамоа хўжалигида тайёрланаётган кунжут ёғининг таърифи тилга тушди.

ДОИМИЙ ИЗЛАНИШ НАТИЖАСИДА

Асака автобус ва такси саройида машина ойналарини ишлаб чиқарадиган цех ишга тушди. Ишбилармон ҳайдовчи ва мутахассислар қурган бу цех автокорхонага наф келтирмоқда. Қўшни автокорхона, шахсий машина эгаларидан кўплаб буюртма тушяпти.

Қиш ойлари автобуслар туни билан юргизиб қўйилар, ортиқча бензин сарфланар эди. Бунинг ҳам йўли топилди. Электр иситгич ёрдамида мотор музлашининг олдини оладиган мосламалар қуриб, автобус ва машиналарнинг эрта тонгданоқ йўлга чиқишига имкон яратилди.

ЯНГИ ХАРИТА

Нукус босмахонаси Қорақалпоғистон маданий ва тарихий ёдгорликларни муҳофаза қилиш жамияти буюртмасига биноан Оролбўйи минтақасидаги тарихий, маданий ёдгорликлар қайд этилган хариталарни босиб чиқарди.

Уни Ғ. Хўжаниёзов тузган, безакларини мусаввир О. Орзиев чизган.

НАМАНГАНЛИКЛАРНИНГ БАЙРАМ ҲАШАРИ

Наманган вилояти аҳолиси Ўзбекистон мустақиллигининг икки йиллиги шарафига ҳашар ўтказишга қарор қилди. Бу умумхалқ меҳнат байрами 14 август кунига белгиланган.

Шу куни шаҳарларнинг марказий кўчалари, боғлар, хиёбонлар, маҳаллалар ва қишлоқлар янада обод ва кўркам бўлади. Саноат корхоналари жамоалари ҳам фаоллар билан ишлайдилар — ҳашар куни миллионлаб сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш режалаштирилган.

Ҳашардан тушган маблағнинг асосий қисми ижтимоий эҳтиёжларни қондириш — шаҳар ва қишлоқларни ичимлик суви, табиий газ билан таъминлашга сарфланади. Шунингдек, муҳтож оилаларга моддий ёрдам ҳам берилади.

ШОЙИ ТЎҚИШ ЦЕХЛАРИ

Андижон саноат-савдо концернининг Шаҳрихондаги шойи тўқиш фабрикасида иккита янги цех барпо қилинди. Бу цехларнинг кенг биноларида ипак ўраш ва пишитиш жиҳозлари ўрнатиляпти.

Собиқ вилоят , маҳаллий саноат бошқармасига қарашли бу корхонанинг доимий равишда ипак толаси етказиб берувчиларга тобелиги хон атлас ва бошқа шойи матоларни ишлаб чиқаришни мўътадиллаштиришнинг ички имкониятларини қидириб топишга мажбур қилди. Янги цехлар ишга тушиши билан бу ерда йилига 320 тонна ипак қайта ишланади, юз тонна шойи толаси ишлаб чиқарилади. Бу маҳсулот фабриканинг ҳамда унинг Шаҳрихон қишлоқларидаги филиалларининг эҳтиёжини қондириш учун етарлидир. Фабрика ва унинг филиалларида 800 дан ошиқ киши ишлайди. Бош корхонанинг янги цехларида яна 650 ишчи ўрни очилади. Бу цехларни ишга туширишни тезлатишда Фарғона, Қўқон, Тошкент, Наманган ва Андижондан келган мутахассислар ёрдам беришмоқда.

ЧОЙ ҚУТИСИДАГИ ҚОРА ДОРИ

Бухоро — 1 темирйўл шоҳбекатининг тармоқ милицияси ходимлари «Самарқанд — Москва» йўналишидаги поездда кетаётган шубҳали шахсни қўлга олди. Ўзини Акбарали Қодимов деб таништирган бу кимсанинг юклари орасида ҳар бири 4 килограммгача келадиган тўрт дона чой қути бор эди.

Маълум бўлишича, қутиларга қорадори жойланган экан. Қорадори қаерга олиб кетилаётгани ва Акбаралининг ёнидан чиққан 500 доллар ҳамда ўн минглаб пул қандай йўл билан топилгани тергов давомида аниқланади.

ЯНГИ ГАЗЕТА

Самарқанд вилоят Давлат солиқ бош бошқармасининг «Солиқ ва ҳаёт» газетаси муштарийлар қўлига тегди.

У солиқ тизими, шу соҳадаги янгиликлар, амалга оширилаётган ишлар, қабул қилинаётган ҳужжатлар, илғор тажриба ва йўл қўйилаётган камчиликларни аҳолига тезроқ етказиш мақсадида ташкил этилди.

•

ҲУНАРГА ЧАНҚОҚ ЁШЛАРНИ ТОПИБ

Ўттиз нафар қишлоқ ёшлари Пахтаобод вагон таъмирлаш заводи қошида таъмирловчичилангар касбини эгалламоқда. Улар ишлаб чиқариш машғулотларини шу корхона цехларида ўтказади. Ёшларни янги ҳунарларга ўргатишга сарфланадиган харажатларни корхона ва билим юрти билан тузилган шартномага мувофиқ меҳнат биржаси зиммасига олди.

Бу Пахтаобод тумани меҳнат, аҳолини иш билан таъминлаш ва ижтимоий ҳимоя қилиш бўлими ташкил этган ўқув гуруҳларининг бешинчиси бўлди.

«Туркистон» ва Ўзбекистон Ахборот агентлиги мухбирлари.

ХОРАЗМЛИК БУНЁДКОРЛАР

Улкан саноат корхоналари, осмонўпар турар жой ва маиший бинолар, сўлим боғлару шинам кўчалар, янги-янги мавзе ва шаҳарчалар Хоразм воҳасининг бугунги гўзал жамоли. Кундан-кун гўзаллашиб, чирой очиб бораётган бу воҳада бир трест бор. У ерда йўли гул қурувчи ва меъморлар ишлашади. Айни кунларда трест ташкил топганига 23 йил тўлди. «Хорезмсовхозводст р о й » трест жамоаси бажарган бунёдкорлик ишларини айтаверсак анча вақтимиз кетиб қолади. Юқоридаги Хоразм воҳасининг бугунги таърифига бу трест қўшган улуш мислсиз. Бундан ташқари «Хорезмсовхозводстрой» трест жамоаси Туямўйин гидроузели, «Гулистон», «Гагарин», «Янгиобод», «Боғот», «Шовот», «Ўзбекистон» каби бир қатор шоличилик хўжаликларининг комплекс қуриб битказилишида ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшишган. Қизилжар, Қорақум мавзелари, вилоятдаги йирик гидротехника ва сув иншоотлари қурилишида ҳам бу трестнинг хизматлари катта.

Трест бошқарувчиси Йўлдош Норметовнинг айтганлари кишининг диққатини тортади.

— Трестимиз жамоаси вилоятдаги муҳим саналадиган катта-катта қурилишлар — саноат ишлаб чиқариш, турар жой, ижтимоий-маданий объектларни қуриш ишларида фаол қатнашиб келмоқдалар, — дейди у киши. — Хонқа пойабзал фабрикаси, Хазорасп ип йигирув комбинати, темир-бетон заводи, боғчалар, мактаблар қуриб, фойдаланишга топширилди. Ҳозирда қурувчиларимиз Тежен — Серакс темир йўли қурилишида ҳам фаол қатнашмоқдалар. Шу давргача ҳар йили ўртача 1000 — 1200 гектар янги ер ўзлаштирилди. 10000 — 15000 кв. метр турар-жой қурилиб фойдаланишга топширилди.

Йўлдош Норметов яна шуни қувонч билан билдирдики, трест жамоаси 1993 йилги режани муддатидан илгари, яъни 6 ой аввал бажариб улгуришибди. Бу яхши албатта. Аммо уларга эндиликда ишлаш учун ҳеч қандай маблағ ажратилмаётган экан. Агар мутасадди ташкилотлар трестга ёрдам қилишса айни муддао бўларди.

Кунларни тунга улаб, чўл бағрида, қум барханларини кечиб, янги ерларни очиб, бу ерларга оби-ҳаёт келтираётган, осмонўпар бинолар қураётган «Хорезмсовхозводстрой» бунёдкорларининг меҳнату заҳматларини кўриб офаринлар, тасаннолар айтгимиз келади. Ҳозирда уларнинг ниятлари яна ҳам яхши ишлаб, Ўзбекистонимиз мустақиллигининг икки йиллигини муносиб кутиб олишдир.

СУРАТЛАРДА: Қорақум барханларида янги ерлар очиш давом этмоқда. Ўнгдаги суратда эса илғор қурувчилар.

Суратлар муаллифи
Р. ЖУМАНИЕЗОВ (ЎзА).

«Туркистон» байрамга чорлайди

МУБОРАКДА УЧРАШАМИЗ

6—7 август кунлари Қашқадарё вилояти Муборак туман ҳокимлиги ва туман Ёшлар Иттифоқи қўмитаси ташаббусига биноан Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси билан ҳамкорликда «Туркистон» газетаси кунлари Муборакда ўтадиган бўлди. Бу галги тадбир аввалгиларидан кескин фарқ қилиниши кутилмоқда. Лекин у ҳам аввалги байрамлар каби халқимизнинг энг етук тилаги ушалган қутлуғ куннинг икки йиллигига бағишлаб ўтказилади. Бу ҳазилакам сабаб эмас.

Ватанимиз узра мустақиллик байроғи ҳилпираган куннинг шон-шуҳратини, қадрини юрак-юракдан ҳис этган «туркистон»чилар ҳам, мубораклик лар ҳам байрамга астойдил тайёрланишмоқда. Халқимизда «Тўйдан олдин ноғора чалма», деган гап бор. Шунга амал қилиб, режаларимиз ҳақида бошдан-оёқ тўхталиб ўтирмоқчи эмасмиз. Аммо қисқагина ахборот беришга ўзимизни бурчли, деб билдик.

Биз бир ойдан ошиқроқ вақт мобайнида байрам дастурини ишлаб чиқдик. Тан олишимиз керак, муштарийларимиз билан бундай очиқ мулоқотларга ҳар вақт ташнамиз. Одамларнинг газетамиз ҳақидаги фикр-мулоҳазаларини эшитиш кейинги ижодий ишларимизга туртки бўлади. Бу сафаримизга кимлар йўлдош бўлишини аниқлаб олдик. Давлат арбоблари, таниқли шоирлар ва кўплаб машҳур санъаткорлар байрамда қатнашиш истагини билдиришди. Айтмоқчи, «Туркистон» газетаси қошида ташкил этилган «Амир Темур ўтган йўллар бўйлаб» халқаро илмий экспедицияси ташкилотчилари ҳам бораdиган бўлишди.

Муборакликлар ҳам у ёқда қўл қовуштириб турмишгани йўқ. Қатор жамоа хўжаликларида учрашувлар ўтказиш учун тайёргарлик қизғин. Асосий байрам шаҳар истироҳат боғида ўтади. Тумандаги бадиий ҳаваскорлик дасталари шу куни ўзларининг санъатларини намойиш этишади. Туман спорт қўмитаси ҳам бир қатор тадбирлар билан қатнашмоқчи. Полвонлар ўзаро куч синашишади. Шарқона кураш турларидан бири Таэквандо гуруҳи аъзолари томоша кўрсатишади. Меҳмонларни тарихий жойлар бўйлаб зиёратга олиб чиқиш ҳам кўзда тутилган.

Ёзаверсак адо бўлмайди. Яхшиси, азиз муштарийлар, байрамга марҳамат қилинг. Минг марта эшитгандан бир марта кўрган яхши дейишади-ку!

СЕРЖИЛО НУСХАЛАР МАРКАЗИ

Ҳар куни «Ренк ксерокс»нинг Ер юзи турли нуқталарида ишлаб турган техникаларида ўрта ҳисобда 2 миллиард донага яқин нусха кўчирилади. Ўзбекистон мустақилликка эришгандан сўнг юртимизга кириб келган ана шу жиҳозлар жойлашган Тошкентдаги марказ ҳиссаси ҳам бу маълумотлардан мустасно эмас.

Бугунги кунда Тошкентга келган тадбиркор, ҳоҳ у англиялик бўлсин, ҳоҳ япониялик ёки Қўшма Штатлардан, қўшма корхона очиш ёки шу сингари фирмаларда амалий фаолиятни бошлашда сира қийналмайди. Тайёрланган ҳужжатлар шу ернинг ўзида зарур миқдорда нусхалаштирилиши мумкин. Яна қандай? Жаҳон андозалари даражасида ва энг зич муддатларда. Бу жиҳатларни бежиз таъкидлаётганимиз йўқ. Чунки бундан атиги 2—3 йил муқаддам ҳам ана шундай ишларга ҳафталаб, баъзан ундан ҳам кўпроқ вақт керак бўлур эди. Энди эса...

Пойтахтимизнинг қоқ марказида, Ота Турк кўчасидаги Билимлар уйи ёнгинасида шундай бир қўшма корхона қўним топганки, у юртдош ва хорижий ишбилармонларнинг оғирини енгил қилмоқда. Бу ерда ҳар куни ва ҳар дақиқа оддий фуқаролардан тортиб, энг нуфузли маҳкамалар, ҳусусан чет эл элчихоналари вакиллари, вазирлик ходимлари-ю, диплом ёқлаётган талаба ёшларни учратиш мумкин. Уларни битта мақсад бирлаштириб туради: турар-жойга эгалик тўғрисидаги гувоҳнома, шаҳодатнома, маърузалар, ёки битимларни нусхалаштириш сингари хилма хил юмушлар. Замонавий техника воситалари билан жиҳозланган кўркам залларда бежирим ва бир хилда кийинган йигит-қизлар жаҳон нусхалари даражасида ва бир зумда буюртмангизни адо этадилар. Бу ердаги муҳитга қараб туриб, иш ўринларини кўргазмалар майдончасига таққослашингиз, шубҳасиз.

Ушбу корхонага иши тушган ёки у ҳақда илгари эшитган ёки бўлмаса, матбуот саҳифаларида ўқиган кишилар гап нима тўғрисида бораётганини фаҳмлаган бўлсалар керак. Бу — Ўзбекистон — Буюк Британия «Ўзбекксерокс» қўшма корхонаси бўлиб, халқаро майдонда ўз ўрни ва мавқеига эга «Ренк ксерокс» фирмасининг Марказий Осиё минтақасидаги расмий вакилидир.

Ҳозирги кунда ҳамдўстлик мамлакатларининг бир неча нуқтасида «Ренк ксерокс»нинг ваколатхоналари ишлаб турибди. Бироқ, «Ўзбекксерокс» ана шундай қўшма корхоналар ичида энг биринчисидир. Биргина ана шу далилнинг ўзиёқ мамлакатимизнинг техникавий ва мутахассислар даражаси дунёда тан олинган машҳур фирма томонидан ўтилганидан гувоҳлик бериб турибди.

Биз «Ўзбекксерокс» фирмасининг биринчи муассиси билан сизни таништирганимизни пайқаган бўлсангиз керак. Хўш, унинг ҳаммуассиси ким? Буюк британиялик мутахассислар мамлакатимизда ўзларига муносиб ҳамкор топишга сира янглишмаганлар. Ўзбекистон, қолаверса, Марказий Осиё республикалари матбаачилигининг карвонбошиси — «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни Оврупадаги бу йирик фирма билан ўзаро манфаатли алоқани йўлга қўйишни ўз зиммасига олди ва «Ўзбекксерокс» қўшма корхонасининг муассисларидан бири сифатида майдонга чиқди.

— Қўшма корхона фаолиятини йўлга қўйишдан мақсад, қўшимча даромад олиш ёки бойлик орттиришдан иборат эмас, — деган эди фирма очилаётган кунлари мухбирлар саволларига жавоб бера туриб концерн бош директори И. Ш. Шоғуломов. — Аксинча, мустақил давлатимиз хорижий мамлакатлар билан бевосита иқтисодий алоқаларни йўлга қўяётган экан, ана шу мақсадларни тезроқ амалга ошириш учун шундай марказ сув билан ҳаводек зарурлигини билган эдик. Зеро, жаҳон андозаларига тенглаша оладиган хизмат кўрсатиш имкониятларини ишга солишдан нафақат қўшма корхонамиз, балки унинг хизматидан фойдаланадиган турли даражадаги давлат бошқарув идоралари, корхона ва ташкилотлар, алоҳида фуқаролар манфаатдордирлар.

Қўшма корхона жамоасида қисқа вақт ичида юқоридаги сингари ташкилотлар билан узвий алоқа ўрнатилганлигининг боиси ҳам ана шундадир.

«Ренк ксерокс» ва унинг республикамиздаги вакили — «Ўзбекксерокс» фаолияти асосан ҳужжатлардан нусха кўчиришга қаратилганлигини юқорида ҳам қайд этиб ўтдик. Замонавий техника тараққиёти туфайли кейинги пайтларда жаҳон бозори нусха кўчириш техникалари билан тўлиб кетди. Бироқ шунга қарамасдан «Ренк ксерокс» халқаро майдонда биринчиликни қўлдан бермай келаётир. Фирма мутахассисларининг фикрича бу муваффақиятларга қуйидаги учта омил туфайли эришилмоқда.

(Давоми 2-бетда).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ҚАРОРИ

(Боши 1-бетда).

зарар келтирувчи давлат хўжаликлари негизида тузилган 360 та хўжаликдан 99 таси 3,7 миллиард сўм зарар кўрди ва тўловлар муддатини кечиктириш мақсадида яна мулкчилик шаклини ўзгартириш тўғрисида таклиф киритмоқда. Бундай хўжаликлар Қорақалпоғистон Республикасида (12 та), Қашқадарё (15 та), Сурхондарё (10 та), Бухоро (7 та) ва Хоразм (7 та) вилоятларида кўпчиликни ташкил қилади.

Қорақалпоғистон Республикасида, Бухоро, Самарқанд ва Сурхондарё вилоятларида Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 7 январдаги 13-сонли қарорига мувофиқ давлат хўжаликларини давлат тасарруфидан чиқариш қониқарсиз бормоқда. Бу ерларда вилоят ташкилотлари билан келишиб олинган жадвал белгиланган ҳажмда бажарилмаяптигина эмас, ҳатто тўхтатиб қўйилган. Когон, Бухоро, Қизилтепа, Комсомолобод ва бир қанча бошқа туманларда иш ёмон ташкил этилган.

Андижон, Бухоро, Тошкент вилоятларида кам маҳсулли чорвачилик фермаларини коллектив мулк қилиб бериш иши чинакам авж олдирилмаган, қарорда кўзда тутилган фермаларнинг ярмидан камроғи коллектив мулк қилиб берилган, холос.

Қишлоқ хўжалигидаги иқтисодий ислоҳотлар даражасининг пастлигига яна бир сабаб мазкур масала юзасидан пухта ишланган тавсиномалар, услубий қўлланмалар ва илмий йўл-йўриқларнинг йўқлиги, Қишлоқ хўжалик вазирлиги, «Ўзмевасабзавотвиносаноат» концерни ва уларнинг жойлардаги идоралари иқтисодий хизматларининг бу муаммога етарли эътибор бермаётганлигидир.

Бу нуқсонлар амалга оширилаётган ислоҳотлар самарадорлигини камайтириб юбормоқда, қишлоқ хўжалигида бозор муносабатларини ривожлантиришга тўсқинлик қилмоқда, ишлаб чиқаришни кўпайтиришга ғов бўлмоқда.

Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги (ўртоқ Қаюмов), «Ўзмевасабзавотвиносаноат» концерни (ўртоқ Мирзаев), Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ҳамда вилоятлар ҳокимликларининг қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш бўйича ҳукуматнинг мазкур масалага доир қарорларининг бажарилиши юзасидан қилаётган ишлари қониқарсиз, деб топилсин.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазири (ўртоқ Қаюмов), Сирдарё, Тошкент, Жиззах, Сурхондарё вилоятларининг ҳокимлари (Маҳмудов, Сайдалиев, Тошкенбоев, Норалиев ўртоқлар) давлат хўжаликларини бошқа турдаги хўжаликларга айлантириш, қишлоқ хўжалик корхоналарининг янги шароитда самарадорлик билан ишлаши учун иқтисодий имкониятлар ва шарт-шароитлар яратиш ишларининг ташкил этилиши учун шахсан жавобгар эканликлари ҳақида огоҳлантирилсин.

Қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишга доир ташкилотчилик ишлари савиясининг пастлиги, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида таназзулга йўл қўйгани учун Бухоро (ўртоқ Шомуродов), Қизилтепа (Паттулаев), Пискент (ўртоқ Носиров), Бўка (ўртоқ Элчибоев) ва Комсомолобод (ўртоқ Қодиров) туманларининг ҳокимлари қаттиқ огоҳлантирилсин.

2. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгашидан, вилоятлар ҳокимликларидан, Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлигидан, «Ўзмевасабзавотвиносаноат» концернида сифат жиҳатидан янги хўжалик ички ишлаб чиқариш муносабатларига ўтиш учун шароит яратишга алоҳида эътибор берган ҳолда қишлоқ хўжалигидаги иқтисодий ўзгартишларга доир ишларни тубдан яхшилаш, бошланғич ишлаб чиқариш бўлинмаларига ва умуман хўжаликларга ишлаб чиқаришни бошқаришда, маҳсулотни тақсимлаш ва сотишда, меҳнатга ҳақ тўлашда, ходимларнинг сони қанча бўлишини аниқлашда, маҳсулот сотиш учун бозорни танлашда ва маҳсулотни сотиш нархларини белгилашда кенгроқ мустақиллик беришга алоҳида эътибор қаратиш талаб қилинсин.

Агротехника, технология ва ишлаб чиқаришни ташкил этиш масалаларига маъмурий йўл билан аралашиш ҳолларини тугатилсин, ислоҳотларга тўсқинлик қилаётган сабаблар аниқланиб, ислоҳотларни чуқурлаштириш йўллари белгилансин.

Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик вазирлиги билан «Ўзмевасабзавотвиносаноат» концернининг барча давлат хўжаликларини кооператив хўжаликларига ва давлатга дахлдор бўлмаган бошқа шаклдаги хўжаликларга айлантиришни 1993 йил декабрига тугаллаш ҳамда чорвачилик фермаларини шу йил сентябрга қадар жамоаларга мулк қилиб бериш тўғрисидаги таклифларни қабул қилинсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси ва илмий-тадқиқот институтлари қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариш самарадорлигининг ўсишига тўсқинлик қилаётган сабабларни аниқлаш мақсадида қишлоқда иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш қандай бораётганлигини чуқур ўргансинлар ва шу асосда туманлар ва вилоятларда қишлоқ хўжалигини бошқариш идоралари тузилишини хўжалик юритишнинг янги шакллари ва ривожланаётган бозор муносабатларига мувофиқ равишда такомиллаштиришга доир таклифларни киритсинлар.

4. Мулкчиликнинг бошқа шаклларига айлантирилган ва бу йил муҳим ишни таъминлаётган хўжаликларга молиявий ёрдам бериш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлиги, «Ўзмевасабзавотвиносаноат» концерни, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ҳамда вилоятлар ҳокимликларининг Ўзбекистон Республикаси марказий банки томонидан Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банкига фойдаланишдан тўланмайдиган кредит ресурсларни ажратиш ҳамда банклар ва маҳсулот етказиб берувчилардан 12,7 миллиард сўмлик қарзни тўлашни 20 йилга кечиктириш тарзида бу хўжаликларга ёрдам бериш ҳақидаги таклифлари қабул қилинсин.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Ўзбекистон деҳқончилик-саноат банки ва уларнинг жойлардаги идоралари қарзлардан тўғри фойдаланиш ва тўловларнинг кечиктирилиши расмийлаштирилиши устидан қаттиқ назорат ўрнатсинлар.

5. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликлари, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси, Қишлоқ хўжалик вазирлиги, «Ўзмевасабзавотвиносаноат» концерни қишлоқ хўжалигини бозор муносабатларига ўтказиш масалаларига доир ҳукумат қарорлари ва бошқа қонунчилик ҳужжатларини жойларда чуқур ўрганилишини ташкил этсинлар, хўжаликларнинг раҳбарлари ва мутахассислари бозор иқтисодиёти асосларини, қонун ва меъёрий ҳужжатларни қанчалик билишларини аниқлаш учун уларни аттестациядан ўтказсинлар.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари мажлисларида, вазирликлар ва идораларнинг ҳайъатлари йиғилишларида қишлоқ хўжалигининг аҳволи ва туманлар, қишлоқ хўжалигини бошқариш вилоят идоралари раҳбарларининг қишлоқда иқтисодий ислоҳотлар ҳақидаги ахборотлари мунтазам эшитиб турилсин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Вазирлар Маҳкамаси деҳқончилик — саноат мажмуи (ўртоқ Жўрабеков) зиммасига юклатилсин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси И. КАРИМОВ.

СЕРЖИЛО НУСХАЛАР МАРКАЗИ

(Боши 1-бетда).

Биринчидан улар кўпайтирувчи ва оргтехникаларнинг бутун мажмуини ишлаб чиқармоқдалар; иккинчидан, бутун кучни самарадорлиги юқори бўлган нусхалаштирувчи машиналарни чиқаришга қаратишмоқда ва учинчидан сотилган жиҳозларнинг бекаму кўст ишлашини таъминлашни назардан четда қолдиришмаяпти.

Мамлакатимизда ўз фаолиятини давом эттираётган «Ўзбекксерокс» ҳам ана шу ҳар учала омилдан бебаҳра қолгани йўқ. Корхона қисқа вақт ичида зарур техника воситалари билан жиҳозланишдан ташқари малакали мутахассислар билан таъминланди. Эҳтиёт қисмлар ва керакли маҳсулотлар ўз вақтида Буюк Британиядан етказиб берилди. Энг муҳими, техникаларнинг кафолатланган таъмирлаш йўли билан узлуксиз ишлашига эришилмоқда. Бундан ташқари қўшма корхонанинг муҳандис ва мутахассислари малакасини оширишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Хусусан, улар «Ренк ксерокс» фирмасининг Брнодаги Оврупо ўқув марказида, Тошкент ва Москва шаҳарларида мукаммал машиналар билан «тил» топишни ўргандилар.

— Мустақиллик шарофати билан юзага келган «Ўзбекксерокс» қўшма корхонасида Ўзбекистон мустақиллигининг икки йиллик тўйига ҳозирлик кўрилаётган шу кунларда ҳам иш қизғин, — дейди қўшма корхона раҳбари Шуҳрат Носиров. — Кўпгина идоралар, муассаса ва ташкилотлар ўзларининг қутлуғ тўй билан боғлиқ буюртмаларини бизнинг фирмамизда бажармоқдалар, чунки 256 хил ранг қайд этиладиган ва 1,2 миллион жило олинадиган техникаларни фақат шу ердан топиш мумкин. Бундай ранго-ранг маҳсулотлар эса ҳар қандай тантанага янада тантанавор руҳ келтиради. Мамлакатимизнинг мустақиллик куни ана шундай байрамлар орасида энг каттасидир.

О. ШАТУНОВСКИЙ.

Меросимизни Ўрганамиз

Ғуломхон ҒАФУРОВ,
филология фанлари номзоди.

КЎҲНА ТУРОН ТАРИХИ

ҚАДИМ ХИТОЙДА ТАН сулоласи даврида Марказий Осиё орқали Венециягача борган савдо карвон йўли кейинчалик Осиё ва Оврўпо қитъалари ўртасида олтин кўприкка айланди. Бу карвон йўлларида энг қимматбаҳо ипак матолари билан савдо қилингани учун Ипак йўли деб тарих салномаларига кирди. Ипак йўли атамасини олмон олими Фердинанд Рихтхофен 1877 йил «Хитой» асари орқали фанга олиб кирган эди.

Буюк Ипак йўли... Бу уч сўз бизнинг кунларда қиздирилган кўҳна ноғорани эслатади. Кўҳна ноғорани қиздириб чертганда олис замонларнинг ажиб оҳанглари янграгани каби Ипак йўли мушоҳада қилинганда ҳам ўша замонларнинг элас-элас садолари қалбни қитиқлайди. 1989 йил ЮНЕСКОнинг асримиз сўнгги ўн йиллиги «Жаҳон маданияти ўн йиллиги» деган қароридан сўнг тарихчилар, файласуфлар, адиблар, киночилар бу кўҳна ноғорани бир чертиб кўришга қизиқиб қолдилар.

Кўҳна ноғорамиз — ер куррасида бани башар болалар макон тутиб, ўз ақлини таниб, овчилик, чорвачилик, деҳқончилик ва бошқа ҳунарларни ўзлаштиргандан сўнг мол айрбошлашни ҳам ўрганиб олдилар. Мол айрбошлаш пул муносабатларига йўл очди, шунга зарурат туғилдики, у донабой бўлсин, донабой шундай бўлсинки, у қадр-қимматга эга бўлсин, унинг қадр-қиммати шундай бўлсинки; унга нарсалар алмаштириш мумкин бўлсин... Шу тариқа қимматбаҳо маъданлардан танга пуллар зарб этила бошланди. Танга пуллар савдо-сотиқ ривожига йўл очди...

Уруғ-аймоқчиликдан қабилачиликка, қабилачиликдан давлатчиликка, сўнг ўзга юртларга кўз олайтиришга ўтилди... Энди узоқ-яқин юртлар, мамлакатлар ўртасида карвонлар муттасил қатнай бошлади. Турли минтақаларда йирик салтанатлар қарор топиши билан ҳар бир мамлакат кўпроқ бойликни қўлга киритиш ниятида бўлди. Савдо-сотиқ ишларининг ривожланиши, карвонлар қатновининг ўзи деярли уруш қилмай туриб ҳам анчагина бойликларни қўлга киритиш мумкинлигини кўрсатади. Натижада ўзга юртлардан келган савдогарлардан солиқ олиш одат тусига кирди. Танга пуллар солиқнинг энг қулай шакли бўлди.

Танга пулларнинг савдо-сотиқдаги даврий босқичлари хусусида ушбу афсонани эслаш жоиз: «Асхоби коф» («Ғор кишилари») афсонасида айтилишича, Дакёнус ўз подшоҳлик даврида золимлик билан ном чиқарган, динига кирмаганларни шафқатсиз жазолаган. (245 — 313 йилларда яшаб ўтган қадимги Рим ҳоқони Диаклатионни, шарқда Дакёнус ёки Даққиюнус деб атайдилар). Даққиёнус ғазабидан қўрққан саккиз киши ва бир ит ғорга яширинади ва уйқуга кетади. Уйғонгандан сўнг улардан бири Ямлихо ташқарига чиқиб, бозорга боради ва нон сотиб олмоқчи бўлади. Новвой Ямлихо берган пулни қайтариб беради. Улар бир-бирларининг тилларига тушунмайдилар ва тилмоч чақирадилар. Маълум бўлишича, Дакёнуснинг ўтганига 300 йил бўлиб, ғорга яширинган кишилар шунча вақт ухлаган эмиш. Замонлар ва зуллар ўзгариб кетган эмиш. «Бу Дақёнусдан қолган пул, энди ўтмайди» — деган экан ўшанда новвой.

Халқимизнинг бирор кўҳна буюмини қўлга олганда «Бу Даққиюнусдан қолган» — деб айтадиган иштибоҳи ҳам бежизмаслиги аён бўлади... Буюк Ипак йўли ана шундай халқчил афсоналардан садо беради. Бу кўҳна ноғора — Ипак йўли бани башарнинг бир даврий босқичдан кейинги даврий босқичга, маданиятдан маданиятга, савиядан савияга, тажрибадан тажрибага ўтгани ва қандай йўллар билан камол топиб боргани ҳақида садо беради...

Тарихий маълумотлар гувоҳлик беришича, ипак ва ипакдан тўқилган матоларнинг илк ватани Хитой бўлган. Хитойда ипак ва ипакдан мато тўқиш сир-асрорлари ниҳоятда махфий тутилган. Афсонага кўра, кўплаб мамлакатлар бу сирдан воқиф бўлишга уринганлар ва бу уриниш натижасиз қолаверган. Эмишки, бир кекса савдогар ҳассасининг ичини ковак қилиб, пилла уруғини унга жойлаб, Хитойдан олиб чиқади. Шундан сўнг иқлими мос мамлакатларда пилла етиштириш кенг тарқалиб кетган. Ўрта Осиёга ҳам пилла қуртининг уруғи Хитойдан олиб келинган дейишади.

БУЮК ИПАК ЙЎЛИ турли замонларда яшаган халқларнинг тарихий бир китобидирки, унинг саҳифаларида халқлар тарихи, маданиятлар тарихи, савдо-сотиқ, илм-фандаги тажрибалар тарихи, ўзаро ҳамкорлик, дўстлик, биродарлик тарихи — ҳамма-ҳаммаси зарҳал ҳарфлар билан бенуқсон ёзиб қолдирилган. Буюк Ипак йўли аввал бир-бирига яқин халқлар, давлатлар, кейинчалик узоқ давлатларнинг тижорат ва иқтисодий-маданий алоқаларини тиклашга ҳисса қўшган. Халқлар ўз истеъмолларидан ортган молларни — амалий санъат буюмлари, газлама, сопол, чинни, олтин, кумуш ва қимматбаҳо тошлардан ясаган санъат дурдоналарини жаҳон савдосига олиб чиққанлар.

Қадим Турон тупроғи — Ўрта Осиё Ипак йўли карвонлари қатнайдиган асосий йўл бўлган. Шу туфайли бу ўлкада иқтисод ва маданият гуллаб-яшнаган. Ипак йўли шарофати билан қадим тупроғимизда буюк давлатлар барпо бўлди, тижорат, фан ва маданият гуркиради. Буюк Ипак йўли китобида қадим Турон давлатларининг қўшни мамлакатлар билан олиб борган маданий-иқтисодий алоқалари, ота-боболаримизнинг холис қўшничилик, биродарона савдо-сотиқ, борди-келдилари, ҳамкорликлари акс этган муқаддас саҳифаларни ўқиймиз.

Буюк Ипак йўли китобида Хитойдан то Ўрта Ер денгизи соҳилларидаги шаҳарларгача, кейинчалик Шарқдан Япониягача, жанубда Араб ва Осиё мамлакатларигача, шимолда Россиягача чўзилган карвонлар йўлида чорраҳа бўлган кўҳна Турон халқининг ўлмас ва жозибадор тарихи акс этган саҳифаларни ўқиймиз. Буюк Ипак йўли китобида карвон йўли бекатларида қад кўтарган қалъалар, сардобалар, роботлар, кентлар, қасрлар, мақбаралар тарихи акс этган саҳифаларни ўқиймиз.

Буюк Ипак йўли китобида ҳунарманд халқимиз қўли, учқур хаёл-тафаккури билан яратилган ва жаҳон савдосига чиқарилган ипак матолар, чинни, сопол, мис, кумуш, олтин, қимматбаҳо тошлардан ясалган санъат дурдоналари, қурол-аслаҳалар шакли-шамойили акс этган саҳифаларни ўқиймиз; милоднинг бошларидаёқ мамлакатлараро маданий-иқтисодий алоқалар Ўрта Осиёдан Хитойгача, кейинчалик Оврўпо, Ҳиндистон, Римгача бўлган ҳудудларни қамраб олган эди. «Самарқанд тарихи»да ёзилишича, «Кушонлар подшолиги давридан буён Шош (Тошкент), Исфижоб (Сайрам), Чу дарёси водийсидаги Тароз (Жамбул) яқинидан ва Шарқий Туркистон шаҳарлари бўйлаб ўтган йўллар орқали Хитой билан савдо-сотиқ ишлари яхши йўлга қўйилганди».

Муаррихлар ал-Мақсидий, ал-Маъсудий, Абдураззоқ Самарқандий битикларида Ипак йўли орқали Боғдоддан Ҳамадон, Нишопур, Мрав, Бухоро, Самарқанд, Шош, Исфижоб, Тароз, Марки, Сиёб, Иссиққўлнинг жанубий қирғоғи ва Шарқий Туркистон орқали Хитойга борилгани баён этилади. Ал-Мақсидий маълумотларига кўра, Мовароуннаҳр шаҳарларидан четга ҳунармандчилик буюмлари, нафис газламалар, эгарлар, тери, елим, ўқ-ёй, чарм, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари чиқариб сотилган. Биргина Хоразмнинг чет ўлкалар билан маданий-иқтисодий алоқалари хусусида ал-Мақсудий шундай ёзади; «Собаль мўйнаси, кулранг олмахон, оқ сичқон чўл тулкиси, сувсар, тулки, қундуз терилари, бўялган қуён терилари, эчкилар, мўм, укки, оқ қайин пўстлоғи, қалпоқлар, балиқ елими, балиқ тишлари, анбар, асал, ўрмон ёнғоғи, лочинлар, қиличлар, совутлар, қайин дарахти ёғочлари, қўйлар ва сигирлар — буларнинг ҳаммаси Бўлғордан (Волгабўйидан) келтирилган бўлиб, Хоразм орқали халифалик мамлакатларига чиқарилган. Хоразмдан узум, майиз, кунжут, йўллик кийимлар, гиламлар, кўрпа, чиройли газламалар, парчалар, кимхоб, фақат кучли кишиларгина торта оладиган ёйлар, махсус пишлоқ, қатиқ, балиқ чиқарилади. Унда кемалар ясалади, безатилади».

Араб тарихчиси ибн Хавкалнинг (X аср) китобида ҳам Ўрта Осиё шаҳарларидан юқоридаги каби маҳсулотлар Волгабўйи мамлакатларига олиб борилганлиги қайд этилади. Ал-Маъсудий Ўрта асрларда Ўрта Осиёнинг халқаро савдода қатнашувини шундай таърифлайди; «Фарғонадан ва Исфижобдан темир, мис, қилич, қуроллар, оқ матолар чиқариб сотилларди». Абдураззоқ Самарқандий, Зайниддин Восифий каби олимлар ҳам Ипак йўли орқали Ўрта Осиё бозорларига келтирилган Хитой чиннисини, ҳинд қуроллари, черкас пичоқлари, марваридлар, мўм, қимматбаҳо мўйна, қоғоз каби ашёларнинг таърифини келтирадилар.

Самарқанд, Бухоро, Термиз, Тошкент, Исфижоб каби шаҳарларда қадим-қадимдан тўқимачилик, темирчилик, мисгарлик, намат босиш, кулолчилик, тери ошлаш, дегрезлик, дурадгорлик соҳалари кенг тараққий этган. Ўрта аср анъаналарига кўра, қайси жойнинг аҳолиси 32 ҳунарни билса ва шу турда маҳсулот ишлаб чиқарса, ўша жой шаҳар ҳисобланган. Бу шаҳарларнинг ҳаммасида дунёга машҳур бозорлар бўлган...

Буюк Ипак йўли китобида зардуштийлик, койни-юнон, будда, насронийлик, ислом дини тарихи, халқлар эътиқоди акс этган саҳифаларни ўқиймиз. Буюк Заратуштра бундан уч минг йил олдин ўз эътиқодини Ипак йўли бекатларида яшаган Турон, Эрон, Ҳиндистон халқларига ҳадя этган эди. Буюк Искандар Кичик Осиёдаги Бохтар ўлкасига койни-юнон динини ортмоқлаб келди. Кушонлар салтанати даврида давлат мақомида расман тус олган буддийлик Термиз ва Далварзинтепа, Вараҳша орқали Хитой ва Япония, Ҳинди-Хитой юртларигача ёйилди. Араб ярим оролида кушойим топган улуғ Муҳаммад алайҳиссаломнинг Ислом эътиқоди тез фурсатда Ипак йўли бўйлаб Турон ва Эрон, Қошғар ва Волгабўйи юртларига, Африка ичларига, Испаниягача етиб борди ва илоҳий эътиқодга айланди.

Буюк Ипак йўли китобида Шарқ уйғониш даврида (VIII—XII асрлар) жаҳоний миқёс олган фан ва маданиятнинг улуғ даҳолари Исмоил Бухорий, ал-Фарғоний, ал-Хоразмий, ал-Беруний, ибн Сино, Абу Наср Форобий, Маҳмуд Қошғарий, ат-Термизий, Аҳмад Яссавий каби қомусий билим соҳиблари ҳаёти ва ижоди акс этган саҳифаларни ўқиймиз.

Буюк Ипак йўли китобида халқларнинг урф-одатлари, байрамлари, кийим-кечаклари, мусиқа маданияти акс этган саҳифаларни ўқиймиз. Ипак йўли бекатларида яшаган халқларнинг либослари, уларнинг ранго-ранглигида ҳам ажиб бир уйғунлик бор; ёрқин ва тиниқ ранглар қизил, қирмизи, яшил, ҳаворанг, сариқ ва бошқа очиқ рангли либослар Шарқ халқларида алоҳида ардоқланади. Мусиқа маданиятидаги муштараклик шундаки, мусиқа чолғу асбобларининг бир-бирига ўхшашлиги, оҳанглари уйқашлиги, товушлари мутаносиблиги билан туронликлар, эронликлар, ҳиндилар қалбини бир-бирига туташтиради.

Буюк Ипак йўли китобида халқларнинг асрлар оша орзу-армонлари, қайғу-аламлари, сабр-бардошлари, ўкинч-ўтинчлари, адолат ва хиёнат, яхшилик ва ёмонлик, адоват ва мурувват, зулм ва шафқат, борингки, уруш ва жанжаллар, босқин ва қирғинлар уюрмалари акс этган саҳифаларни ўқиймиз; милоддан аввалги VI аср бошларида Эрон аҳмонийлари икки юз йилдан сўнг Искандар Мақдуний, сўнг кўчманчи ҳуннлар, кушонлар, турк ҳоқонлари, араб лашкарлари, Чингиз тўдалари, Русь генераллари худди шу Ипак йўли бўйлаб кўҳна Турон заминига бостириб келганлар. Ипак йўли китобида ана шу босқинчиларнинг «Уррохўй-Урро»ларини, отлар туёқларининг дупурини, Ватан озодлиги йўлида ҳалок бўлган ватанпарварларнинг ингроқ товушларини, нон ва қон қумсаб елдай учган талончиларнинг оёғи остида топталган тупроқ — муқаддас Ватан — кўҳна Турон тўлғонишлари, тўлғоқлари тарих акс этган саҳифаларни ўқиймиз...

XVI асрга келиб машҳур савдо йўли — Ипак йўли ўз аҳамиятини йўқотди. Автомобиль, темир ва фазо йўлларининг очилиши Ипак йўлини инқирозга йўлиқтирди. Шу тариқа денгиз йўлидан узоқда жойлашган Мовароуннаҳр иқтисоди ва маданияти жаҳон бозори ва маданиятидан узилиб қолди. Бунинг устига юрт талашлар авжига чиқиб, бир Ватан уч Ватанга, бир халқ уч халққа бўлиниб кетди. Тўрт асрки, бу бўлинув шимолдан руслар, жанубдан инглизлар иштаҳасини карнай қилди. Руслар юз йиллар мобайнида юзлаб тузоқлар қўйди, қулай фурсатни пойлаб ётди. 1865 йил шундай фурсат келди. Руслар ўша йили Тошкентни қамал қилиб, тез орада уч хонликни ҳам қарам этди. «Бўлинганни бўри еди».

Шу тариқа икки минг йиллар давомида Ўрта Осиё халқларининг дунё халқлари билан ижтимоий-иқтисодий ва маданий муносабатлари кенгайишида олтин Кўприк бўлган Буюк Ипак йўлининг узанлари тўхтаб қолди. Русь босқинидан сўнг бу минтақа жаҳон бозоридан атайлаб узиб ташланди. Ўрта Осиё Россиянинг хом ашё хазинасига айлантирилиб, халқи асоратга солинди, халқ забунлашди, турмуш ночорлашди, жаҳон тараққиётидан юз йиллар орқада судралиб қолиб кетдик...

Ҳозирги пайтда Ипак йўлини ўрганиш бўйича экспедициялар иш олиб бормоқда. Мақсади — Буюк Ипак йўли бекатларида яшаган халқларнинг ҳаётини чуқур ўрганиш, у орқали жаҳон халқлари ўртасидаги ижтимоий-иқтисодий алоқаларни тиклашдан иборат. Зеро, Шарқ ва Ғарб, Жануб ва Шимолда жойлашган минглаб шаҳар ва давлатлар ҳамда халқлар Буюк Ипак йўли орқали ижтимоий-иқтисодий ва маданий алоқа ўрнатган эдилар. 1989 йил ЮНЕСКО вакиллари Римдан Токиогача бўлган йўлни ўрганиб чиқдилар. 1990 йил илмий экспедиция Хитой мамлакатида бўлди. 1991 йил апрелдан бошлаб Ўрта Осиё ва Қозоғистон жумҳуриятлари бўйлаб икки ой сафар қилинди. Бу экспедиция таркибида мамлакатимиз ва 25 хорижий мамлакатнинг иқтисодчи, тарихчи, археолог, этнограф, санъатшунос, тилшунос, меъмор, антрополог олимлари, журналистлар иштирок этдилар. Олимлар Ипак йўли бекатларида илмий анжуманлар, учрашувлар, миллий анъаналар, байрамлар уюштирдилар. Кўргазмалар намойиш қилдилар.

Буюк Ипак йўли Даққиюнусдан қолган афсона ёхуд кўҳна ноғора каби ҳар чертганда ажиб бир садо беради. Кўҳна ноғоронинг баъзи садоларига қулоқ тутайлик-чи, у нималар ҳақида ҳикоя қилар экан?! Қуйида эшитганларимдан баъзи садо-лавҳаларни иншо этдим...

ХОРИЖДА НИМА ГАП?

БОСНИЯ мусулмонларининг қўшинлари стратегик жиҳатдан муҳим шаҳар — Бугойнони тўла-тўкис ишғол қилдилар. Хорватларнинг қолган-қутган қўшинлари асир тушди. Шу билан мусулмонлар кейинги ҳафталарда хорватлардан тўртинчи йирик манзилни тортиб олишди.

Айни вақтда мусулмон қўшинларининг аҳволи унчалик мустаҳкам эмас. Кейинги кунларда Хорватия мунтазам армиясининг қисмлари маҳаллий хорватларга ёрдамга келди.

* * *

ЛОНДОНДА инглиз-француз учрашуви бўлиб ўтди. Унда Бош вазир Ж. Мейжор Президент Ф. Миттеран ва Франция ҳукуматининг бошлиғи Э. Балладюр билан кўпгина сиёсий, иқтисодий ва ҳарбий муаммоларни муҳокама қилди.

Журналистлар билан бўлган суҳбатда Ж. Мейжор ҳамкорлик йўлида, жумладан, Оврупонинг бирлашуви масалаларида бирмунча илгари силжидик, деди.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР · ХАБАРЛАР · ҲОДИСАЛАР

Темур ДАВОМАТ: «Бухоро қалбимни забт этди»

Умумхитой халқ вакиллари мажлиси доимий қўмитаси раисининг ўринбосари Темур Давомат бошчилигидаги делегация аъзолари 1 август куни Бухорода бўлдилар.

Меҳмонлар XVI асрда бунёд этилган савдо чорраҳалари, Амирнинг санъат музейига айлантирилган икки қаватли ғазнаси, Кўкалдош мадрасаси, Нодир девонбеги хонақоҳини бориб кўрдилар, Шарқнинг буюк алломаси Баҳоуддин Нақшбанд мақбарасини зиёрат қилдилар. Бухоронинг овозаси етти иқлимга кетган тарихий-меъморчилк обидалари — Сомонийлар мақбараси, Фашмаи Аюб, Минораи калон, Мир араб мадрасаси, шаҳарда бунёд этилаётган янги иншоотлар ҳам меҳмонларда катта таассурот қолдирди.

Делегация раҳбари Темур Давомат ЎзА мухбири билан суҳбатда шундай деди:

— Мурғак ёшлигимдаёқ Бухорои шарифга берилган турли-туман таърифлар қулоғимга чалинганди. Лекин кўз билан кўрган бошқа экан. Бухоро қалбимни забт этди. Биз тезроқ «Буюк ипак йўли»ни қайта тиклашимиз лозим. Мустақил Ўзбекистондаги осойишталик, халқингизнинг меҳнатсеварлиги, тадбиркорлиги бунда муҳим роль ўйнайди. Азал-азалдан давом этган ўзбегу чин маданий ҳамда иқтисодий алоқаларини янги босқичга кўтариш биз учун ҳам қарз, ҳам фарз...

Илҳом САФАР,
ЎзА мухбири.

ҚОЧҚИНЛАРГА ЁРДАМ БЎЙИЧА БИТИМ

Республика Меҳнат ва аҳолини иш билан таъминлаш вазирлиги Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қочқинлар иши бўйича олий комиссариат бошқармаси билан ички низолардан зарар кўрган 365 минг кишига ёрдам кўрсатиш юзасидан битим тузди. Мазкур битимга мувофиқ тез кунларда 17 минг уйни тиклаш учун қурилиш материаллари етказиб берилади. Қизил хоч халқаро қўмитаси, Қизил хоч ва Қизил ярим ой халқаро фондлари ҳам қочқинларни озиқ-овқат, дори-дармонлар билан таъминлайди. «Чегарасиз врачлар» ташкилоти эса бепул тиббий хизмат кўрсатади.

«ШОҲНОМА»НИНГ 1000 ЙИЛЛИГИ

Республика Олий Кенгаши Президиуми қарорига биноан Абулқосим Фирдавсийнинг «Шоҳнома» асари 1000 йиллиги муносиб нишонланадиган бўлди. Шоҳ асар юбилейи 1994 йилнинг 5—10 сентябрь кунлари ўтказилади.

Юбилей комиссияси ҳозирданоқ қизғин иш бошлаб юборди.

Турон ТЎЙЧИЕВ,
ЎзА мухбири.

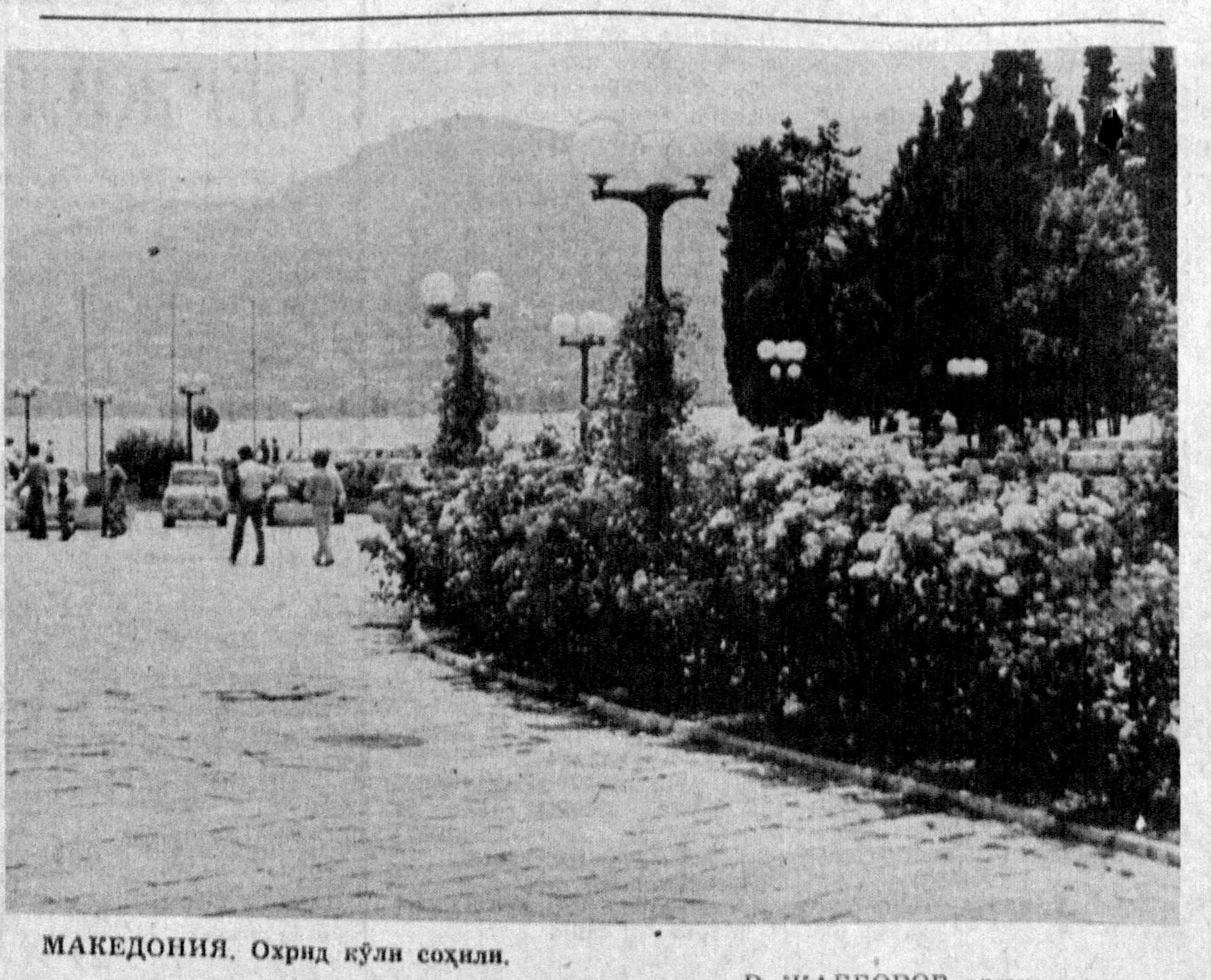

МАКЕДОНИЯ. Охрид кўли соҳили.

Р. ЖАББОРОВ олган сурат.

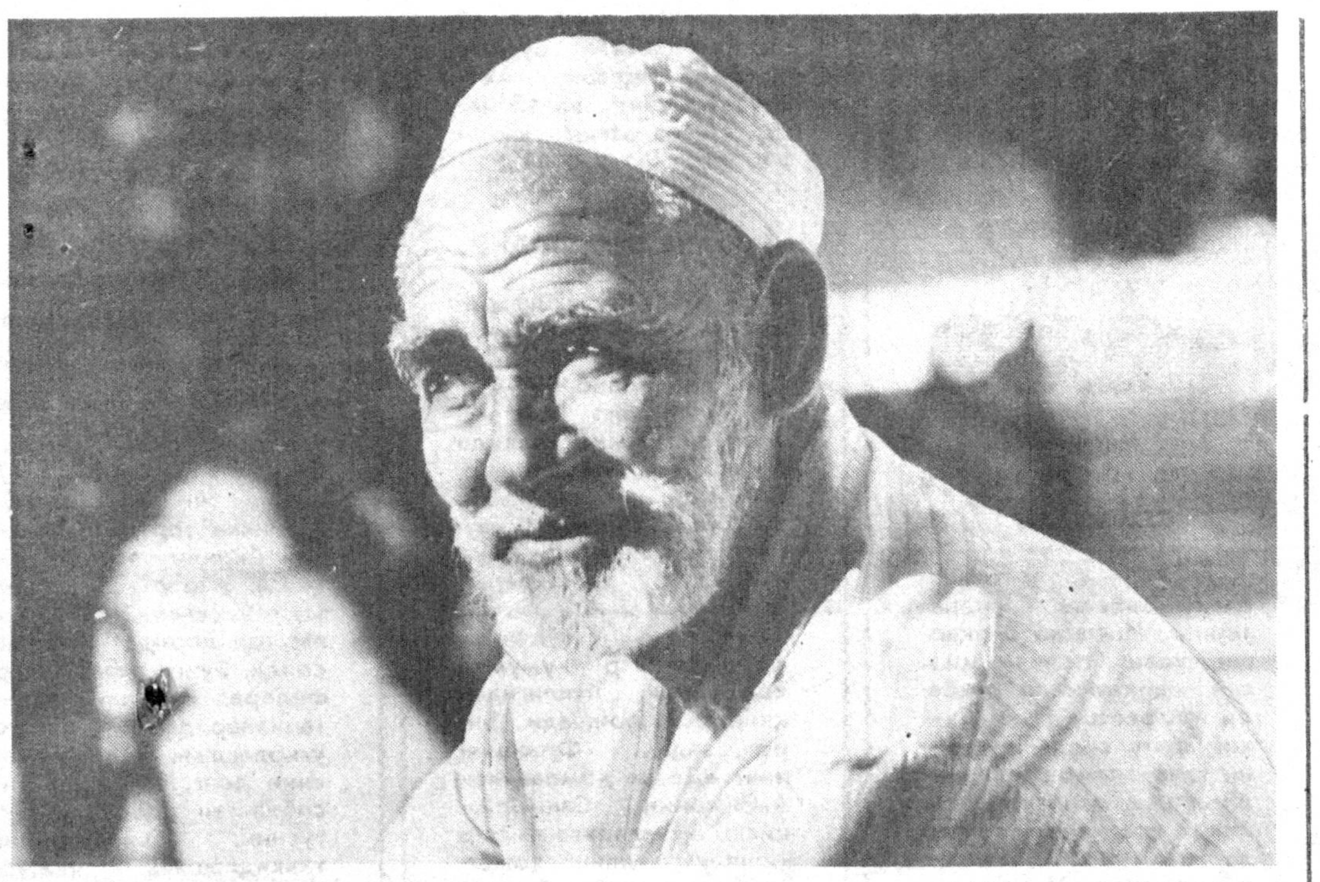

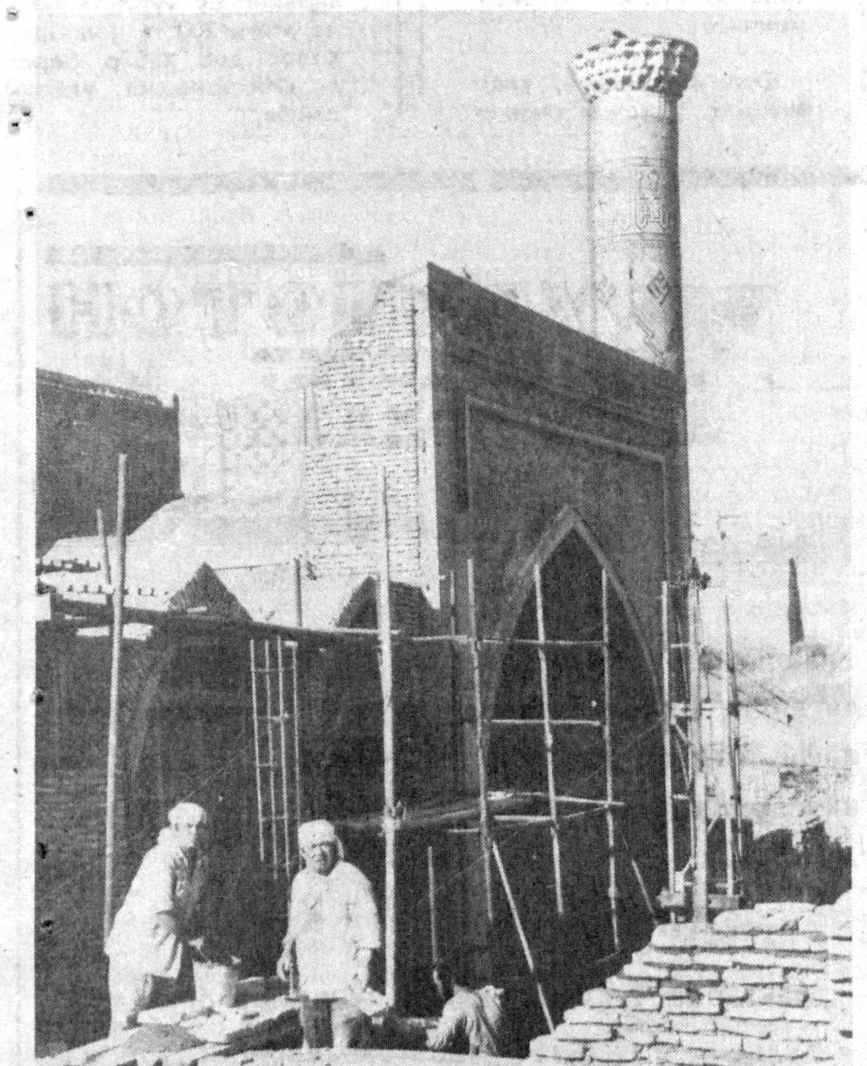

Самарқанд катта тўй арафасида. Негаки, яқин кунларда улуғ мунажжим, шоир, мусиқашунос, ўзбек халқининг атоқли фарзанди Мирзо Улуғбекнинг 600 йиллик тўйи кенг нишонланади. Шу боис, юбилей арафасида бобомиз Улуғбек қадамжоларини обод қилиш ва қайта таъмирлаш ишлари қизғин бошлаб юборилган.

— Регистондаги Улуғбек мадрасасини таъмирлаш учун 520 миллион сўм маблағ ажратилди, — дейди мазкур даргоҳ директори Рауф Қиличев. — Ҳозирда вилоятимиздаги таниқли усталар астойдил меҳнат қилишаётир.

Бажариладиган ишлар бениҳоя кенг қамровли. Шу сабаб самарқандлик усталар Бухоро, Хива, Қўқон, фарғоналик ҳамкасбларини ҳашарга чорлашяпти.

СУРАТЛАРДА: уста Ҳусан бобо Ғафуров 70 ёшдан ошган бўлишига қарамай ҳали ҳам ўз ишини ташлаб кетолмайди; таъмир ишлари қизғин.

Т. НОРҚУЛОВ олган суратлар. (ЎзА).

ДАРАЖА ВА ТОИФАЛАР КЕРАКМИ?

Ўтган йили республикамизда мустақил Олий Аттестация комиссияси ташкил топган эди. Бугун бу ташкилот ҳал этиши лозим бўлган муаммолари анча-мунча. Илмий даражалар қандай бўлиши ҳалигача маълум эмас. Бизнингча, халқаро талабларга мос келадиган битта докторлик диссертацияси қилиш, тоифаларга бирданига босқичли олий тоифа бериш керак, деб ўйлаймиз.

Бундай долзарб муаммоларни зудлик билан ҳал этиш учун, биринчидан, илмий фанимиз эски Шўро ҳукумати ва хорижий давлатларнинг тайёр моделларига суянмасдан, олимларимиз Ўзбекистоннинг мустақил илмий-фан тараққиёти йўлини ишлаб чиқиш жоиз. Иккинчидан, илмий даража беришда тиббиёт ёки бошқа институтларнинг олимлар илмий кенгашига кенг йўл очиб бериши лозм. Учинчидан, диссертациянинг қай мавзуда бўлишидан қатъи назар, ҳажм асосий ўрин тутмаслиги, қилинган ишнинг салмоғи ва фан-техника ривожига қўшадиган ҳиссаси эътиборга олинмоғи лозим.

Хулоса қилиб шуни айтмоқчимизки, олим бўлиш учун фақатгина диссертация ёзиш эмас, балки жуда кенг миқёсли мутахассис бўлиш керак.

Зайниддин НОРМАН,
Фахриддин ТЕША,
Абдусодиқ АБДУСАЛОМ
ёш олимлар.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● **РОССИЯ** Президентининг махсус вакили, мамлакат Ташқи ишлар вазирининг биринчи ўринбосари Анатолий Адамишин Марказий Осиё давлатлари пойтахтларида бўлиб, Борис Ельциннинг шу йил 7 августда Россия, Қозоғистон, Қирғизистон, Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон давлат раҳбарларининг олий даражадаги учрашувини ўтказиш таклифидан хабардор қилди. Бу учрашувда Тожикистон — Афғонистон чегарасидаги вазиятни муҳокама этиш кўзда тутилмоқда.

● **БОЛГАРИЯ** Президенти Желю Желев Қозоғистон ва Қирғизистонда бўлди. Болгариянинг бу мамлакатлар билан дўстлик ва иқтисодий алоқаларини янада ривожлантиришга оид ҳужжатлар имзоланди.

● **1 АВГУСТДАН** бошлаб Москвада телефон ўрнатиш учун 30 минг рубль, телефондан фойдаланиш учун ойига 300 рубль тўлаш керак бўлади. Шаҳар атрофидаги электричкаларда кира ҳақи эса тўрт баравар оширилди.

● **ТОЖИКИСТОН** Олий Кенгашининг Раёсати мамлакат Жамғарма банкидаги омонатлар қадрсизланганлиги муносабати билан аҳолига товон тўлаш тўғрисида фармон чиқарди. Унга кўра жамғарма банкларида 1993 йил 1 январгача сақланаётган омонатлар миқдори юз фоизга оширилди. Республика давлат ички ютуқ заёмлари облигацияларининг қиймати ҳам юз фоизга кўпайтирилди. Шу мақсадлар учун миллий банк 5 миллиард рубль ажратди.

● **ҚИРҒИЗИСТОНДА** 1 августдан нон харид қилиш учун ҳукумат томонидан пенсионерлар, ногирон ва талабалар учун белгиланган товон пули миқдори икки баравар кўпайтирилиб, беш сомни ташкил этди.

● **ХАЛҚАРО** валюта жамғармаси Қозоғистондаги иқтисодий ва молиявий ислоҳотларни қўллаб-қувватлаш учун 86 миллион доллар миқдорида қарз беражагини эълон қилди.

«Меҳнат»нинг меҳнати

Янгийўлдаги «Меҳнат» ижарачи ишлаб чиқариш кооперативининг ходимлари мева-сабзавот маҳсулотларини ташиш учун пластмасса идишларни ишлаб чиқаришни ўзлаштирдилар.

Бу республикадаги дастлабки тузилган кооператив корхоналардан бири бўлиб, рўзғор пластмасса чиқитларидан ана шундай тақчил маҳсулот ишлаб чиқармоқда.

Пластмасса буюмлар ишлаб чиқарадиган кўпгина корхоналарда хомашё етишмаётган ҳозирги пайтда «Меҳнат» кооператив корхонаси маҳсулот ишлаб чиқаришни тобора кўпайтирмоқда. Бу ерда ташлаб юборилган пластик буюмлардан шишалар ташиладиган идишлар, турли катталикдаги сув ва канализация қувурлари, бошқа буюмлар — жами 10 хил маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Йил бошидан буён юз тоннадан ортиқ чиқит қайта ишланиб, зарур буюмлар ясалган.

Хомашёнинг узлуксиз етказиб берилиши машина-ускуналардан уч сменада фойдаланишни таъминламоқда. Олинаётган фойда ходимларнинг моддий ва ижтимоий эҳтиёжларини қондиришга сарфланмоқда. Бундан ташқари, корхона фойдаси ҳисобидан уй қуриш учун ер ажратилди. «Меҳнат» корхонаси Янгийўлни ободонлаштиришга, хайрия ишларига ҳам маблағ ажратмоқда.

(ЎзА мухбири).
Тошкент вилояти.

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг икки йиллиги олдидан

НИЯТИНГИЗ ЙЎЛДОШ БЎЛСИН

Тошкентда нима кўп, деб сўрасалар: кўча кўп, уларга қўйилган қуроқ номлар кўп, дея жавоб берган бўлур эдим. Хизмат юзасидан туркман бозори орқасидаги йўлдан борар эканман, «Левоньевская» деб ёзилган пешлавҳага кўзим тушди. Ким бўлди экан? Шундай хаёл билан тўхтаб қолдим.

— Ажабланаяпсизми, қизим? — ногаҳон берилган саволни эшитиб, ўгирилдим.

— Бизлар ҳам шу кўчада яшаймиз, лекин бу одам кимлигини билмаймиз... Кимни излаб юрибсиз?

— 91-мактабга кетаётган эдим.

— Сал нарироқда... Яқинда унга XIV асрда яшаб ўтган ҳамшаҳримиз — шоир Бадриддин Шоший номи берилган. Инглиз тилига ихтисослашган мактаб.

— Зоҳида опа исмли муаллимага учрамоқчи эдим, ўзбек тилидан дарс берар эканлар.

...Кираверишда мактаб директори Ю. Храбровга дуч келдим.

— Зоҳида опа керакмиди, ҳозир кўпчилик таътилда, у киши ҳам.

— Инглиз тили билан бирга ўзбек тилини ўқитиш осон кечмаётгандир?

— Нимасини айтасиз, аммо Зоҳида опа каби ўқитувчиларнинг тажрибаси асқотяпти.

...Эртасига Зоҳида опанинг уйига сим қоқдим. Учрашдик.

— Биласиз, илгарилари русийзабон мактабларда ўзбек тилини унча хушлашмас эдилар. Истиқлол сабаб тилимизга давлат мақоми берилиши туфайли уни ўрганишга иштиёқ кучаймоқда, — деди Зоҳида опа. — Ҳамма гап тарбияга, бола voyга етаётган оиланинг савияси, муҳити, умуман олганда, маданиятига боғлиқ. Ўзбекистонни она ватан деб билган ҳар бир киши шу юрт маънавияти, қадриятларини ардоқлаши, Навоий замонидан бери сайқал топиб келаётган тилимиз — давлат тили эканини тушуниши зарур. Мана, мактабимизга Бадриддин Шоший номи берилди. Қани, айтинг-чи, бошқаларни қўяверайлик, ўзимиз бу табаррук зотни биламизми? Хуллас, маънавий қадриятларни тиклаш, истиқлол мафкурасини яратиш осон кечмайди.

— Халқ таълими тизимида туб ўзгаришлар рўй беряпти. Жумладан, русийзабон мактабларда давлат тилини ўргатиш борасида ҳам анчагина ишлар амалга оширилди. Қўлланмалар, ўқув дастурлари ҳақидаги фикрларингизни айтсангиз.

— Эски дастурлар, дарслик ва қўлланмалар замон талабига жавоб бермаяпти, улардан воз кечиш керак, деган фикрларга унчалик қўшилиб бўлмайди. Президентимиз Ислом Каримовнинг «Янги уй қурмай туриб, эскисини бузиб бўлмайди», дегани бежиз эмас.

Биз Қори Ниёзий номидаги педагогика фанлари илмий тадқиқот институти олимлари яратган дастурлар асосида ишлаяпмиз. Лекин, ишга доим ижодий ёндашиш лозим. Бунда кутубхоналарнинг аҳамияти катта. Ўзбек адабиётининг дарсликка кирмай қолган намояндалари ҳақидаги маълумотларни содда ва равон тилда тушунтиришга уринаман. Бунда, айниқса, рўзнома ва журналларда чиқаётган ранг-баранг материаллар қўл келмоқда.

Ўзингизга аён: янги ўқув йилида биринчи дарс мустақиллик байрамига бағишланади. Ўқувчиларни давлатимиз туғроси, байроғи, мадҳияси билан, янги конституциямиз мазмуни билан таништиришга алоҳида эътибор бераман. Ўқувчиларим Ўзбекистон Давлат мадҳиясини ўзбек тилида ижро этадилар.

Айтганча, ўзбек тили тўгараги аъзолари ҳам кўпаймоқда. Қўлимда ўқиётган Елена исмли қиз ўтган йили шаҳар олимпиадасида фахрий ёрлиқ билан тақдирланди.

— Мактаб услубият бирлашмаси раиси сифатдаги фаолиятингиз нималардан иборат?

— Мен ўқувчиларнинг оғзаки нутқини ривожлантиришга ҳаракат қиламан. Шу мақсадда уларни кўпроқ саёҳатга олиб чиқаман, истироҳат боғларига, музейларга борамиз, театр ва концерт залларида бўламиз, бунда болалар давлат тилида сўзлашга ҳаракат қилади.

Хуллас, тил ўрганиш ва ўргатишнинг усуллари, йўл-йўриқлари кўп, ҳоҳиш бўлса бас.

— Касбингиздан мамнунмисиз?

— Қирқ йилдан зиёд вақтдан буён ўқитувчилик қиламан. Биласизми, болаларни кўрсам, уларнинг шўхликларини кузатсам, шовқин-суронларини эшитсам, чарчоғим ёзилади. Умрим борича истиқлол эгаларини тарбиялайверсам дейман.

Гулчеҳра САЪДУЛЛАЕВА,
ЎзА мухбири.

Ёшлар ижоди

«ЮРАГИМДА ГУЛ ОЧАР ОҒРИҚ»

Алпомишни ўстирган эл кўкраги тоғ бўлади,
Алпомиши эгилса гар ўша улус ўлади,
Боғу роғлар булбул эмас, зоғлар билан тўлади,
Сен эгилсанг гулгун юзим наргис каби сўлади,
Алп оғам-ей, эгилмагин, ботир оғам, эгилма!

Она халқ тақдири учун қайғуриш, Ватан фарзандларини курашга чорлаш руҳи устун бўлган ушбу мисралар бухоролик ёш шоира Лайло Шарипова қаламига мансуб. Шеър «Қалдирғочнинг ўтинчи» деб номланади. Лайло ўз машқлари билан бир неча йиллардан бери жумҳурият матбуотида қатнашиб келади, шеърлари ёшлар ижодидан дасталанган турли баёзларда эълон қилинган. Қалами анча чархланиб, адабий жамоатчиликка бирмунча танилган. Яқинда Ўзбекистон Республикаси Ёзувчилар уюшмаси Бухоро вилоят тарғибот маркази шоиранинг «Оқ армонлар» мажмуасини ўқувчилар ҳукмига ҳавола этди. Шу ўринда, вилоятларда китоб чиқаришнинг йўлга қўйилиши икки жиҳатдан эътиборга моликлигини айтиб ўтмоқчиман: бу, биринчидан, жойларда яшаб, ижод қилаётган қаламкашларни халққа танитишга хизмат этса, иккинчидан, марказдан узоқ шаҳарларда ҳам адабий муҳит яратилишига сабаб бўлади.

Лайлонинг шеърларини ўқиб, дунё билан илк бор юзма-юз келган, ҳаётнинг бевафолигию замоннинг сержафолигини, тақдирнинг нотантилигию инсоннинг ожизлигини кўриб, покиза туйғулари алданган, ишончига иштибоҳ тушган, рўпарасида турган даҳри-дунга нима дейишини билмаётган, уни сифатлашга сўз тополмаётган, шу боис ич-ичидан отилиб келаётган туйғулар шиддатини тўхтатолмаётган, тафаккури лол бўлиб, кучли эҳтирослар ёрдамида сўзлаётган шоира кўз олдингизда гавдаланади. Бу — табиий. Шоир учун дунёни англаш, таъбир жоиз бўлса, уч босқични қамраб олади. Биринчи босқич — дунёнинг моҳиятини тушуна бошлаш. Бу даврда шоир ўз норозилигини асосан ҳис-туйғулар воситасида изҳор қилади. Борлиқнинг моҳиятини англашга ҳали ожизлигию шеъриятда балоғатга эришиб улгурмагани учун шундай бўлса керак. Иккинчи босқичда шоир дунё моҳиятига кира боради ва ўз навбатида, эҳтирослар қуйилиб, фикрлар тиниқлашади. Бадиий маҳорати ошиб, тимсоллар орқали гапиришга ҳаракат қилади, шеърларида образлилик кучаяди, санъаткорлик ўсади. Учинчи босқичда эса дастлаб туйғулар, сўнгра тимсоллар билан қамраб олинган дунё устидан энди фалсафий хулосалар чиқарилади, кескин ҳукмлар ўқилади.

Лайло — илк босқич бошида турган шоира сифатида дунёни туйғулар билан қамраб олишга интилади, борлиққа муносабати кучли эҳтирослар кўринишида намоён бўлади. Шунданми, шеърларида образлилик етишмаётгандай, мантиқий тафаккур суст ифодаланаётгандай туюлади. Бу — ҳар қандай бошловчи қаламкаш учун одатий ҳол. Чинакам шоир шеърдан шеърга, китобдан китобга ўсиб боради. Энг муҳими, Лайлонинг барча шеърлари дардчил. Ичи дардга тўла қалбнинг ҳазин нолалари. Ўқувчини бефарқ қолдирмайди. Уларни сокин, хотиржам ўқиб ҳам бўлмайди. Ўтли эҳтирослар, олов туйғулар сизни ҳам чулғаб олади.

«Қалдирғочнинг ўтинчи» каби «Журъатни сўроқлаш» шеъри ҳам юртнинг эртаси, эл-улуснинг қисматидан ташвишланиб битилган асарлар сирасига киради:

Журъатни ёқсалар,
қадик туғилса,
Билмам, ул ғўдакни
нега ўрайман.
Ўзимда йўқ бўлса,
сизда йўқ бўлса,
Айтинг, мен журъатни
кимдан сўрайман!

Халқимизнинг бир неча асрлик таназзули туфайли миллатнинг қон-қонига сингиб кетган ўз кучига ишонмаслик, ҳадик, қўрқув, таъбир жоиз бўлса, қуллик туйғуларининг кўринишига қарши шоиранинг ўтли исёни бу!

Дунёнинг энг кунжагидаги бир қишлоқдан шаҳарга илм истаб, шеър ахтариб келган маъсум қизчани дастлаб шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги тафовут ҳайратга солиши шубҳасиз. Кейин қалбга муҳаббат меҳмон бўлади: унинг ширин азоблари кўнгил кўзини очиб юборади. Лекин ҳамма ҳам биринчи муҳаббатда бахтини топавермайди. Ана шунда яраланган юрак абадий ҳижрон билан юзма-юз қолади. Сўнг одамларни англаш бошланади: нега яхшидан ёмон кўп? Қишлоқда содда, беғубор кишилар орасида униб-ўсганлигиданми, юпанч истаб, ўзини илмга, ижодга уради: унда маърифат ва жаҳолатнинг мангу кураши давом этади. Хуллас, Фурқат домла кифтини келиштириб ёзганларидай: «Қайга кетай олиб бош дарду аламларингдан, Балойи ғам, нигоро, ҳар ерда бор эмасму?» Ниҳоят, дунё бор бўйи билан англанади: ижод аҳлига ҳеч қачон осон бўлмаган.

Барча қалам аҳли каби Лайло шеърларининг асосида ҳам айни шу зиддият ётади, айни шу қарама-қаршиликлар ижодининг йўналиши, мундарижасини белгилайди. Зеро ҳар қандай истеъдод ҳам моҳият эътибори билан замонга сиғмайди, мавжуд тартибларга кўнмайди.

Лайлонинг кўп шеърлари ёлғизлик ҳақида. Шоирларнинг ёлғизликка муносабати икки хил: Э. Воҳидов ёзганидай: «Ёлғизлик — шоирга дил эҳтиёжи». Шеър ёзиш ва ёзилажак шеърни хаёлда пишириш учун шоирга шубҳасиз ёлғизлик керак. Бундай шоирлар ёлғизликни қўмсаб шеър ёзадилар. Бу — биринчи муносабат. Иккинчи муносабат: баъзи шоирлар бутунлай ёлғизликда яшайдилар. Улар, таъбир жоиз бўлса, ёлғизликдан шикоят қиладилар. Лайло кейинги тоифага мансуб. Ёлғизлик — унинг «содиқ дўсти», «яккаю ягона паноҳи», сўнгги юпанчи. У ўзини «ҳувиллаган биёбон бағрида унган бир гулга», «даштда қолган лолага» ўхшатади, қуйидагича хулосаларга келади:

Йиллар суронида
дил-дилдан туйдим —
Сиз эмас, ёлғизлик
севади мени,
Ёлғизлик дардимга
шерик бўлади.

«Мен сизни унутсам», — дейди шоира бошқа бир шеърида, — ҳатто ягона суянчим бўлган «ёлғизлик ёв бўлиб, юзимга тупуриб кетсин». Аслида ҳар қандай ижодкор бу дунёда, ўзини қуршаган одамлар даврасида ёлғиз бўлади. Ҳақиқий истеъдоднинг қисмати — шу.

Лайло Она образига ҳам кўп мурожаат қилади. Она — унинг учун қалбини англайдиган, дардини тинглайдиган ягона дўст. У онасига арзи ҳол қилиб, енгил тортади. Шоира онасини таърифламайди, унинг қиёфасини чизмайди ҳам... Аммо кўз ўнгимизда мунис, мушфиқ, фарзандининг ғамларини тинглаб, уни унсиз юпатаётган Она сиймоси жонланади.

Мен ҳаммага ишонар эдим,
Ишончларим ўлди, онажон.
Шеъриятдан ўзга даргоҳга
Сиғинмоққа қолмади имкон.

Лайло ҳаётда ўз ўрнини, шеъриятда ўз овозини топишга интилаётган, шу йўлда изланаётган ёш шоира. Шеър ёза олишдай илоҳий бахтга муяссар эканидан гоҳ боши кўкка етса, пешонасига битилган қисматнинг оғирлигини ўйлаб, гоҳо тушкунликка тушади. Лекин ҳар нарсанинг зиддияти ўзи билан бўлгани каби Лайлонинг баъзи шеърларидан таралаётган бадбин кайфият, сўлғин руҳ нолаларини шоиранинг ўзи томонидан яратилган мана бундай шиддатли, кескин оҳанглар босиб кетади:

Мени севинг қорачиғимда
Намозшомгул илдизлар
отсин.
Мени севинг,
гумонларимнинг
Юрагига ханжарлар
ботсин.

Кейинги йилларда ўзбек шеъриятига ўз услуби, ўз овозига эга бўлган, ўтлиғ назмлари билан кўнгилларга чўғ солган Ҳалима Аҳмедова, Зулфия Мўминова, Зебо Мирзаева каби ҳассос шоиралар кириб келишди. Лайлони ҳам ўшаларга ўхшатаман, унинг номлари тилга олинган шоиралар сафидан жой олишига ишонаман. Шоиранинг «Аллани севмайдиган аёлга», «Қиз қўшиғи», «Ботир Зокировга», «Мен сизни унутсам», «Гулларнинг шивирин эшитмай қўйдим», «Фол», «Билмадим, билолмадим», шунингдек, юқорида кўриб ўтганимиз «Қалдирғочнинг ўтинчи», «Журъатни сўроқлаш» каби пишиқ шеърлари шундай дейишга асос беради.

«Юрагимда гул очар оғриқ» деб ёзади шоира бир шеърида. Бу — ҳали гул очиб улгурмаган, бироқ гул очиши муқаррар бўлган оғриқ. Шу жиҳатдан, Лайлонинг шеърлари бағрида гулнинг ғўзаллиги, латофати, хушбўйлигини асраётган ғунча каби кўнгилни орзиқтиради, фараҳбахш бир тонгда дафъатан гулга айланиб, булбулларни доғда қолдирадиган, одамларни ҳайратга соладиганга ўхшайди.

Эргаш ОЧИЛОВ,
Алишер Навоий номидаги Адабиёт институтининг кичик илмий ходими.

Воқеа арафасида

«ЭКСПО—93»— ЖАНУБИЙ КОРЕЯГА БОРАДИ

Жанубий Кореянинг Тайжон шаҳри «Экспо-93» халқаро кўргазмасини ўтказишга қизғин ҳозирлик кўрмоқда. 7 августдан 7 ноябргача — 93 кун давом этадиган ана шу кўргазмада 100 дан зиёд мамлакат, 20 та халқаро ташкилот вакиллари иштирок этиш истагини билдирганининг ўзиёқ воқеанинг аҳамияти нечоғлик эканлигидан далолат беради. Ушбу кўргазмада Ўзбекистон ҳам халқ хўжалигида эришган муваффақиятлари ҳақида ҳикоя қилувчи кўргазмалари билан қатнашади.

Ҳудуди 902 минг квадрат метрни ташкил этадиган кўргазмалар майдони Тайжон шаҳрининг марказида жойлашган бўлиб, у тижорат ва транспорт шаҳри ҳуснига ҳусн қўшиб турибди. Бу ерда яқинда фан маркази очилди.

«Экспо-93» халқаро кўргазмаси ташкилот қўмитасининг раиси Мунг Ох яқинда бир гапни айтди: «Ер юзи аҳолиси битта оилага, Ер шари эса бир умумий уйга ўхшайди. Ва биз бир оила бўлиб, ўз уйимизда кириб келаётган XXI асрни тинчтотув кутиб олмоғимиз зарур. XXI асрнинг эса муаммолари кўп. Бу саноатнинг ривожланиши натижасида атроф-муҳитнинг ифлосланиши муаммосидир. Шунинг учун кўргазманинг мавзуи ҳам «Ривожланишнинг янги йўли» деб номланди».

Бу ерда Корея маҳсулотлари учун доимий 15 та павильон, халқаро кўргазмалар учун 14 та павильон, шунингдек дам олиш учун махсус жойлар ажратилган. Шу ўринда ўз-ўзидан «Ўзбекистон учун-чи?» деган савол туғилади. Бизнинг мамлакатимиздан бу ерга келтириладиган хилма-хил маҳсулотларни қўйиш учун ҳам каттагина саҳн ажратилган. Кираверишда давлатимиз байроғи ва рамзи. Айни вақтда республикамиз мустақилликка эришгач, хорижий давлатлар билан ўрнатилган дипломатик, иқтисодий алоқалар ҳақида ҳикоя қилувчи, Умумоврўпо ҳамжамиятига кирганлигидан гувоҳлик берувчи манбалар диққатни тортадиган ҳарфлар билан битиб қўйилган. Республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг Кореяга расмий ташрифи ҳақида ҳикоя қилувчи суратлар ҳам кўргазма залининг кўзга кўринарли жойидан ўрин олган.

Кўргазма билан танишиш давомида меҳмонлар, ишбилармонлар Ўзбекистон саноати, хусусан, қишлоқ хўжалик машиналари, Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида тайёрланган ҳаво кемалари, фойдали қазилмалар намуналари, нодир қурилиш материаллари тўғрисида тасаввурга эга бўладилар. Шунингдек, Ўзбекистон кўргазмаси ташкилотчилари юртимизнинг бой маданий-маърифий меросига, ҳунармандчилигига, илм-фандаги муваффақиятларига доир кўпдан-кўп ва хилма-хил намуналарни бу ерга олиб келишганки, улар меҳмон ва мезбонларни бефарқ қолдирмайди. Кўргазма кунларининг бирида, аниқроғи, 8 сентябрда Ўзбекистон кунлари бўлиб ўтади.

М. ИСМОИЛОВА,
марказ ходими.

Қоровулли таксофонлар

— Ўчир овозини!

Қариянинг фиғонидан чўчиб тушдик.

Чол ўнғайсизланди чоғи, изоҳлаб кетди. Кўнглингизга олманг тағин, телефон жиринглаcа асабим бузиладиган бўлиб қолган. Ўзимни тутолмай қоламан. Болаларга неча марта айтдим. Шу касофатни мендан йироқ қўйинглар, деб. Айтганингни қилишмайди.

Самад даврадошларни ноқулай аҳволдан қутқаришга уринди.

— Отам уйда ўтирсалар телефон жиринглабди. Олсалар йиғи-сиғи эмиш:

— Дадажон, тезроқ келинг, онам ўлиб қолдилар...

Гапнинг давомини эшитмасдан отамиз ташқарига отилибдилар. Ўша кунлари онам катта акамларникида эдилар. Тўғри келган машинани ушлаб йўлга чиққан отам дод-вой билан уйга кириб борсалар, онам ҳовли супуриб юрганмиш...

Сўрадик, суриштирдик, телефон нотўғри тушиб қолишидан бошқа иш эмасди бу. Биз бу ёқда изтиробда, токи воқеа аниқлангунча. Кимдир эса у ёқда мурдани чиқармасдан «отамга сим қоқиб айтдим, келадила», деганича кутиб ётгандир...

Биз дуч келган воқеанинг биттаси у. Телефон туфайли кунда-кунора қанчадан-қанча чалкашликлар, асаб бузиш ҳолларини санаб бўлсайкин. Турмушимизда телефон зарур. Аммо ҳозиргидақаси эмас. Чунки сим қоқишдан кўра ўша ерга бориб келиш осон кечган ҳоллар кўп.

Ускуна жиҳозлар тақчиллиги ортаётгани электр-алоқа боғламаларигаям таъсир этаётгани маълум. Аммо алоқа масаласи илгарилари ҳам яхши эмасди. Эътироз, норозилик ҳар қадамда учратиларди.

— Бунинг асосий сабабларидан бири кабелли алоқа хизматини ўтаб бўлгани. Замон талабига жавоб бера олмаслиги.

— Қаёққа қараманг, эътироз. Алоқа хизматидан нолиш. Шикоятлар эса ўринли. Аммо унга ечим топиш осон бўлса экан.

Деҳқонобод тумани электр-алоқа боғламаси бош муҳандиси Иброҳим Холтўраевни яна саволга тутамиз.

— Ўзларингизда аҳвол қандай?

— Икки посёлкада икки минг точкали телефон ускунаси мавжуд. Ўтган йили Қорашина посёлкасида халқаро автоматлаштирилган телефон боғламаси ўрнатилди. Лекин мижозларимиздан эътирозлар бор. Айниқса, коммутатор хизмати мутлоқ қўҳналашганидан «07» устидан арз кўп. Вақтида олиб бермайди, ёки эшитиш қийин.

Эҳтиёт қисм масаласи эса ҳамма жойдаям бир. Ички имкониятдан фойдаланиб турибмиз, аммо униям адоғи бор.

— Бу ёғига нима қилмоқчисизлар?

— Вилоят давлат алоқа ишлаб чиқариш корхонасида 1994 йилда йўлдош орқали чиқадиган алоқа тизимига ўтиш режалаштириляпти. Ўша амалга ошса, юкимиз енгиллашарди.

Шу куннинг тарозиси билан ўлчайдиган бўлсак, электр-алоқа боғламаси мутахассисларигаям, абонентларгаям қийин. Бирови арз қилгани-қилган. Иккинчиси уни эполмай овора. Деҳқонобод туманидаям кўп қатори ташвиш, оворагарчилик. Туман электр-алоқа боғламасида 43 киши ишлайди. Ҳаммаси ёшлар. Аҳолининг талаб-истаклари ҳисобга олинган ҳолда иккита таксофон бепул хизмат кўрсатяпти.

Яна бир айтадиган гап бор. Кўпчилигимиз телефондан фойдаланиш маданиятини билмаймиз. Ишимиз битдими, уни бузгимиз, синдиргимиз келади. Деҳқонободдаям шу аҳвол. Айримлар уйига олиб кетади жиҳозни. Бундай тақчил бўлган жиҳозлар сони ортгани-ортган. Шунинг учун ҳокимият билан келишилган ҳолда туман марказидаги таксофонлар қоровули бор жойда ўрнатилди. Йигирмата таксофондан сози учта қолгач, шу чорани қўллашга мажбур бўлдик-да.

Бировдан бирон нима сўрайдиган замон эмас. Иқтисодий тақчиллик бироз юмшагани билан кўнглимиз қаттиқ. Шундай бўлмаганида Деҳқонобод туманидаги алоқа уйи қурилиши тўхтаб қолмасди. Баҳонасиям, сабабиям битта. Маблағ йўқ!?

Қурбон АЛИ,
«Туркистон» ўз мухбири.
Қашқадарё вилояти.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ ИККИ ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТИ МУБОРАК ТУМАНИДА УТАДИГАН «ТУРКИСТОН» ГАЗЕТАСИ КУНЛАРИ ОЛДИДАН

БАЙРАМГА ҚЎШИҚ ЯРАШАДИ

Муборакда ўтадиган «Туркистон» байрамига тайёргарлик кўрилаётган кунларнинг бирида таҳририятимизга эски қадрдонларимиздан бири кириб келди. Бу ўша хушовоз хонанда Ўктам Аҳмедов эди. Саломаликдан сўнг гапни унинг ўзи бошлади:

— Муборакдаги байрамларинг ҳақида эшитувдик. Бизнинг ҳам «Туркистон» байрамларида қатнашиш ниятимиз йўқ эмас. Айтишларича у ёқлар кўп улуғларимиз қадами етган жой экан...

Ўктамжон айни дилимиздаги гапни айтди. Санъаткорсиз байрам-байрам бўлармиди? Дарвоқе, бугунги кунда анъанага айланиб улгурган бундай тадбирларнинг дебочаси ҳисобланган Кўкдаладаги байрамда ҳам Ўктамжон Аҳмедов ва унинг ижодий жамоаси хизматда бўлишганди. Тасодифни қарангки, ўша биринчи байрам ҳам қадим Қашқа воҳасида ўтган эди.

— Ўктамжон хабарингиз бор экан, бу тадбиримиз мамлакатимиз мустақиллигининг икки йиллигига бағишланган. «Хоразм гуллари» деб номланган ва Сиз раҳбарлик қилаётган даста бу воқеага қандай тўёна билан келмоқда. Зеро «Тўйга тўёна билан» деган нақл бор халқимизда.

— Хоразм вилояти маданият ишлари бошқармаси қошидаги ижодий гуруҳимиз юртдошларимизнинг эзгу ниятлари ушалган куннинг икки йиллигига атаб алоҳида концерт дастурини тайёрлади. Дастурдан Ватан туйғуси, ёшлар муҳаббати-ю, садоқати талқин этилган лирик қўшиқ ва рақслар жой олган. Аммо бир пайтлар Тожихон Болтаев, Комилжон Отаниёзовлар севиб куйлаган «Феруз», «Сувора» каби классик қўшиқларимиз дастуримизнинг асосини ташкил этади.

— Аҳил ва ихчамгина гуруҳга раҳбарлик қилиш билан бирга қатор йиллардан буён лирик қўшиқлар ижро этиб келасиз. Қўшиқчилик санъатидаги муваффақиятингизни қайси жиҳатлар билан изоҳлардингиз?

— Ҳофиз ўз ютуғи ҳақида гапириши ноқулай. Бу томонини мухлисларнинг ўзига қўйиб берган яхшироқ, менимча.

Мен кўпроқ лирик оҳангларга мурожаат этаман. Ва бундай қўшиқларни Абдулла Орипов, Омон Матжон сингари элимиз севган шоирларнинг ижодидан топаман. Негадир уларнинг шеърига мусиқа басталашда қийналмайман. Кези келганда «Феруз», «Сувора», «Сайёдхон боғдадир, боғда», «Ўйнар» сингари халқимиз мулкига айланиб қолган классик қўшиқларни ҳам севиб куйлагим келаверади.

— Кимларни ўзингизга устоз деб биласиз?

— Устоздан ёлчиганимни яширмайман. Бугунги кунга келиб халқимизнинг қалбидан жой олишга улгурган ажойиб санъат усталари — Ўзбекистон халқ артистлари Бобомурод Ҳамдамов, Ортиқ Отажонов, Отажон Худойшукуровларнинг изидан эргашиб кам бўлганим йўқ. Дастлабки кезларда уларга тақлид ҳам қилдик. Уста ҳофизлар санъат майдонида услуб топишимга катта мадад бўлдилар.

— Келгуси режаларингиз ҳақида ўртоқлашсангиз...

— Тайёрлаган янги дастуримизни Ўзбекистон телерадиокомпаниясида ёзиб олишди ва суратга туширишди. (Бу қўшиқлар 24 июль куни «ойнаи жаҳон» орқали намойиш этилди — С. Р.) Янги ижодий режаларимизни амалга оширишда вилоятимиз ҳокимлиги бизни қўллаб-қувватлаб турганидан мамнунмиз. Ҳозир Қарши дашти чўлқуварлари, пахтакору, чорвадорлари ҳузурига ижодий сафарга отланяпмиз...

Демак, муборакликк қўшиқ мухлисларини «Туркистон» байрами кунларида хушовоз хонанда Ўктамжон Аҳмедов билан бўладиган ижодий учрашувлар кутади.

С. РУСТАМОВ ёзиб олди.

* * *

СУРАТДА: лирик хонанда Ўктамжон **АҲМЕДОВ**.

С. МАҲКАМОВ олган сурат.

* * *

Маданият уйларининг вазифаси нималардан иборат эканлигини ҳалигача кўпчилик билмайди. Сабаби жойларда мутасадди кишиларнинг маданий ва маърифий ишларга, чунончи, маданият уйларининг фаолиятига панжа орасидан қараб келишидадир. Лекин қувонч билан айтиш керакки, ўз ишига чин кўнгилдан ёндашадиган раҳбарлар ҳам талайгина...

Тўймурод Аллаберганов Қашқадарё вилоятининг Муборак туманида йирик маданият бўлими ташкил этди. Айни кунда бу масканда учта миллий ва Оврупо типидаги эстрада дасталари ишлаб турибди. Бу дасталар ҳар шанба, якшанба кунлари туман меҳнаткашларининг ҳузурида бўлиб, намунали хизмат кўрсатишмоқда. «Яхши дам, меҳнатга ҳамдам» деган халқ ҳикмати бежиз эмас. Маданият бўлими дасталарининг беминнат хизматидан Муборак халқи ғоят хурсанд.

СУРАТДА: «Муборак чамани» дастаси қатнашчилари (чапдан) раққоса Дилдора Бозорова, аккардионда Мақсуд Сафаров ва ижрочи Абдулла Худойбердиевлар янги қўшиқни муҳокама қилишяпти.

Ш. ШАРОПОВ сурати.

* * *

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ДУНЁДА 400 МИЛЛИОН СЕМИЗ БОР

● ҲА, сарлавҳамиздаги манбаага ишонаверинг. Инфарктга қарши кураш Италия миллий марказининг раҳбари профессор Пьер Луижи Прати худди шу гапни таъкидламоқда. Унинг айтишича, охирги беш йилда италиялик эркаклар тахминан 5 килога семиришган. 24 миллион италян эса ўзининг семизлигидан нолиб, озишни орзу қилишади. Ўтган йили инфарктдан ўлган ҳар юз кишининг 65 нафари семиз бўлган, йигирма нафари меъёрдаги вазнда ва 15 нафари эса озғин кишилардир.

ФРАНЦУЗЛАР ҚУРИБ БЕРИШАДИ

● АМРИҚО кўчаларида умумий ҳожатхоналарни кундузи чироқ ёқиб ҳам топиб бўлмайди. Тўғри, бир вақтлар бор эди. Аммо ўшанда бу жойлар гиёҳвандлар, дайдилар, қисқаси бузуқхонага айланиб кетган эди. Шунинг учун ҳукумат бу жойларни ёпиб ташлаган. Эндиликда эса кўпчилик амриқоликлар умумий ҳожатхона йўқлигидан қийналиб юришади. Бироқ, энди... Франциянинг «Деко» компанияси Амриқонинг Сан-Франциско кўчаларига бир кишилик пуллик ҳожатхоналар қуриб беришмоқчи.

Қизиғи шундаки, улар автомат ҳожатхоналар бўлиб, мижоздан нафақат пул олишни билади, балки ҳар бир мижоз чиқишидан сўнг ўзини-ўзи тозалайди ҳам.

КАКТУС ЎҒИРЛАГАНИ УЧУН ҚАМАЛДИ

● ПУЛ ёки мол ўғирлагани учун қамашганларини биламиз. Аммо кактус ўғирлагани учун қамалганларни эса... Яқинда АҚШ суди 17 кишини жиноий жавобгарликка тортди. Улардан бирини эса 12 ой қамоқ жазосига ҳукм этди ва унга 21680 доллар миқдорида жарима солди. Бунга сабаб: улар федерал ҳукумат плантацияларидан кактус ўғирлашган. Яна қанақасини денг, энг ноёб ҳисобланган цереус кактусини. Олимларнинг таъкидлашича, кактусларнинг бу тури табиатда атиги 200 та қолибди, холос деб хабар беради «Интернешнл уайлдлайф».

ТАЛАБАЛАР ОРОМГОҲИ

Мактаб ўқувчиларининг ёзги оромгоҳлари ҳақида яхши билсангиз керагу, лекин талабаларнинг ҳам оромгоҳлари борлигини эшитмагандирсиз. Хива шаҳридаги қишлоқ хўжалик ўқув юртининг махсус оромгоҳи мавжуд. Бу ерда ҳозир 150 талаба ҳам ишлаб, ҳам табиат қучоғида ҳордиқ чиқаряпти.

Меҳнат ва ҳордиқ оромгоҳида талабаларнинг меҳнат қилишлари ва дам олишлари учун барча шарт-шароитлар яратилган, уларга ҳар гектар ер учун 11250 сўм миқдорида иш ҳақи тўланади. Шунингдек, техникум касаба уюшмаси томонидан ҳар бир талаба кунига 300 сўм миқдорида бепул озиқ-овқат билан таъминланган.

— Озиқ-овқат маҳсулотлари, жумладан гўшт, сут, тухум ҳам ўз хўжалигимизда етиштирилади, — дейди ўқув тажриба хўжалиги директори Жуманазар Ибрагимов.

Оромгоҳда ўтказилаётган турли-туман кеча ва тадбирларга техникум Ёшлар Иттифоқи қўмитаси бош-қош бўлмоқда.

(Ўз мухбиримиз).

Туркистон бир, ватан бир

ТУРКИСТОН ТИЖОРАТ МАРКАЗИ

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлигининг Алишер Навоий номидаги Республика нафис санъат мактаби 1993—1994 ўқув йили учун иқтидорли ўқувчиларни 9-синфга

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Мактабда 4 йўналишдаги бўлимлар бор.

Бўлимлар: — **Ўзбек тили ва адабиёти**

— Тарих

— Санъатшунослик

— Ўзбек ва инглиз тили

Барча йўналишдаги ўқувчиларга инглиз ва шарқ халқлари тиллари чуқур ўргатилади. Машғулотларни фанлар бўйича етакчи мутахассислар, олий ўқув юртларининг профессор-муаллимлари олиб борадилар. Мактабни битиргач, ўта иқтидорли деб ҳисобланган ўқувчилар хорижий давлатларга ўқишга юборилади. Қолганлари ўз мутахассисликлари бўйича жумҳуриятимиздаги олий ўқув юртларига йўлланма оладилар.

Иқтидорли ўқувчиларни қабул қилиш тест синовлари ва мутахассисликлар бўйича суҳбат асосида ўтказилади.

Қабул имтиҳонлари 15 августдан 23 августгача мактаб биносида ўтказилади. Республика фан олимпиадасининг шу йилги қатнашчилари имтиҳонсиз қабул қилинадилар.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар.

1. Ота-онанинг директор номига аризаси.
2. Туғилганлиги ҳақидаги гувоҳномасидан кўчирма.
3. Тиббиёт варақаси (форма — 26), ф—63.
4. 1—8 синфлар табели.
5. 3х4 катталикдаги 4 та фотосурат.

Манзилгоҳимиз: 700135 Тошкент, Чилонзор метросининг «Чилонзор» бекати, «Ц» квартали.

Телефонлар: 76-59-50, 76-37-23.

ХТВ: 39-10-88.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Биз учун энг ҳурматли, қимматли ва севимли Қувонч ХУДОЙҚУЛОВА! Сизни муборак таваллуд айёмингиз билан чин юракдан қутлаймиз. Бахтимизга ҳамиша соғ-омон, ўйнаб кулиб юринг. Ҳаётингизда ҳамиша осойишталик, хотиржамлик, бахтиёрлик ҳамроҳ бўлсин сизга. Ҳар доим фарзандларингизга бош, завжингизга йўлдош бўлиб юринг.

Ҳурмат билан умр йўлдошингиз Ҳасанбой, ўғилларингиз Нурбек, Жасурбек, Жамшид Отажоновлар.

Хоразм вилояти, Урганч шаҳри.

Газета саҳифаланаётганда:

43 ЁШЛИ АБИТУРИЕНТ

Амриқода 40—50 ёшли талабалар ўқишади, дейишганларида эшитибоқ бир-биримизга ғайритабиий қараш қилиб қўярдик. Аслида илмга чанқоқлик, иштиёқ ёш танламас экан. Яқинда ётоқхонамизда бир гуруҳ абитуриентлар қатори 1949 йилда туғилган қўқонлик Мамарайим Абдуғаффоров деган киши ҳам тест синовига тайёргарлик кўрди. Биз бундан қувондик, албатта.

— Ёшлигимдан илмга қизиқардим, — дейди М. Абдуғаффоров. — Олий ўқув юртларига киришга бир неча маротаба уриниб кўрдим, лекин омадим чопмади. Тиббий ўрта махсус ўқув юртини тугатганман. Бу йил Тошкент тиббиёт институтига ҳужжатларимни топширдим. Худо хоҳласа, талаба бўлганимдан кейин катта мавзуга йўл очиб бераман. Ҳозирча исм-фамилиямни матбуотда эълон қилмай турсаларинг!

Биз абитуриентнинг илтимосини инобатга олиб, исм-фамилиясини ўзгартириб бераяпмиз.

Р. ШОЙМАРДОНОВ.

Келгуси сонда:

● МЎЪЖИЗАЛАР МАМЛАКАТИ.

● БОШИ БЕРК «КУЧА»

АФИНАДАН КЕЛТИРИЛГАН КУМУШ МЕДАЛ

Афина шаҳрида бўлиб ўтган юнонча-римча кураш бўйича ёшларнинг жаҳон чемпионатида Самарқанднинг «Меҳнат резервлари» командасидан полвон Наврўз Усмонов 57 килограммгача вазнлилар орасида кумуш медални қўлга киритди. Шуни илова қилиш керакки, Юнонистондаги мазкур мусобақаларда 42 мамлакат полвонлари беллашдилар.

Ўзбекистон терма командасининг мураббийлари Афинага жўнаб кетишаётганида ўз шогирдлари — Республика олимпиада резерви билим юртини битирган бу йигитнинг жаҳон чемпионатида муваффақиятли иштирок этишига умид қилган эдилар. Йигирма яшар полвон уларнинг умидини пучга чиқармади: дастлабки мусобақаларни муваффақиятли ўтказди, фақат финал мусобақада рақиби венгриялик полвонга нисбатан кам балл олиб, кумуш медал билан тақдирланди.

Кураш

Етмиш полвон куч синашди

Булоқбоши туманида Фарғонача кураш бўйича республика агросаноат спорт жамоалари ўртасида мусобақа ўтказилди. Беллашувларда Тошкент, Жиззах, Сирдарё, Наманган, Андижон вилоятларидан 70 нафар полвон куч синашди.

Булоқбошилик Х. Усмонов, А. Дуссонов, олтинкўллик Д. Исмоилов, Д. Каримов, Р. Исоқов, Ш. Худойбердиев, Д. Мамажонов ҳамда пахтаободлик Х. Жалолов беллашув ғолиби бўлди.

Энг кўп очко тўплаган «Андижон-1» жамоаси республика чемпиони бўлди. Иккинчи ўрин наманганлик полвонларга насиб этди. Энг ёш спортчига таъсис этилган соврин наманганлик 14 ёшли полвон Улуғбек Садировга топширилди.

(ЎзА мухбири).

Мухбир жўнатинг, муҳаррир

КИМ ҲАҚ?

ИККИ ТОМОН ҲАМ АДОЛАТ БИЗ ТОМОНДА ДЕМОҚДА. АММО...

Таҳририятимизга ҳар куни кўплаб шикоят хатлари келади. Эътиборли томони шундаки, шикоятчилар ечимни қидириб бир қанча юқори ташкилотларга мурожаат қилиб фойдаси бўлмагач, «биз ҳақмиз, одамлар билиб қўйсин» — деб таҳририятларга шикоят ёзишади. Тўғриси, барча арзномаларни жойига бориб ўрганишнинг ҳамиша ҳам имконияти бўлавермайди. Бироқ шундай бўлса-да, юзлаб кишилар имзо чеккан хатни эътиборсиз қолдириш ҳам адолатдан эмас. Баъзан вилоятларга чиқишга, арзгўйлар билан учрашишга, улар ҳар бирининг фикри, дарди билан ўртоқлашишга тўғри келади. Ҳақиқатни ёзсанг қайсидир, томонга ёқмайди. Ҳамма ўзининг ҳақлигини исботлашга ҳаракат қилади. Бизнинг вазифамиз бор ҳақиқатни рўй-рост бўямай, безамай кўрсатиш.

Қарши аграр иқтисодиёт институти жамоаси томонидан газетамиз номига ва юқори ташкилотларга ёзилган шикоят ариза ҳам шундай хатлардан. Хат муаллифларини (жами 102 киши имзо қўйганлиги таъкидланган) институтда пайдо бўлган салбий муҳит ташвишлантиради. Институтнинг ўқув ишлари бўйича ректор муовини Жаббор Ҳусаинов бу ҳолнинг бош айбдори қилиб кўрсатилган. Ж. Ҳусаиновнинг ўз ишини яхши билмаслигидан, қўл остидаги ўқитувчилар жамоаси билан қўпол муносабатда бўлаётганлигидан арз қилишади.

Биз шикоятни яхшироқ ўрганиш мақсадида институтда бўлдик. Мустақил Ватанимизга тайёр, билимдон мутахассислар тайёрлаб бериши лозим бўлган бу илм ўчоғида ижодий муҳитнинг йўқлигидан ҳайратландик. Барча декан ва кўпчилик кафедра мудирлари қарийб бир йилдирки, ўқув ишлари бўйича ректор муовини билан ишламаётганларини ва бундан кейин ҳам ишламаслигини бизга очиқчасига айтишди. Бир ҳайратимиз минг бўлди. У ерда ўндан ортиқ ўқитувчилар билан алоҳида-алоҳида суҳбатлашдик. Деярли ҳамманинг фикри бир хил эди: «Ёрдам беринглар. Ижодий жамоа ўртасидаги нохуш кайфият талабалар орасига ҳам тарқалмасин» деган фикрни айтишди. «Талаб қилдик. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги томонидан текширув гуруҳлари бир неча марта иш олиб боришди. Бизларнинг ёнимизни олишди. Лекин ҳеч қандай ижобий ўзгариш бўлмаяпти».

Наҳотки, бир йилдан бери Республика Қишлоқ хўжалиги вазирлиги битта муаммони ҳал қилаолмаса?

Хўш, ижобий ўзгариш деганда ўқитувчилар нимани назарда тутишяпти? 1992 йилнинг 1 декабрида бўлиб ўтган институт профессор ва ўқитувчиларининг умумий йиғилиши баёни билан танишиб, саволимизга жавоб топгандек бўлдик. Мажлисда қатнашган 113 кишидан 92 нафари Ж. Ҳусаинов ректор муовинлиги вазифасига нолойиқ деб овоз берган. 21 киши эса бетараф қолган. Аммо, ҳеч ким бу таклифга қарши овоз бермаган. Шундан сўнг Ж. Ҳусаинов ҳам қўл қовуштириб турмади. Жамоа устидан Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги вазирлигига шикоят ёзди. У ердан вазирликнинг 1993 йил 6 январидаги № 66 буйруғига асосан текширув гуруҳи келиб, шароитни ўрганади. Текширув гуруҳи маънавий-руҳий муҳитни аниқлаш мақсадида сўров анкетаси тарқатади. Бу сўров анкеталарига институтнинг барча маъмурий бошқарув ходимларининг исми-шарифлари киритилади. Анкеталар текширилганда, институт жамоси Ж. Ҳусаиновнинг иш услубига 77,2 фоиз, ишга муносабатига 81,8 фоиз, эгаллаб турган лавозимига муносиблигига 81,2 фоиз, ходимларига муомаласи 77,2 фоиз ва ниҳоят шу лавозимда яна ишлаб қолишига 81,2 фоиз салбий овоз берилганлиги аниқланган. Ушбу далилларга изоҳнинг ҳожати бўлмаса керак.

Шундан сўнг Қишлоқ хўжалик вазирлиги 1993 йил 24 февраль № 76 сонли буйруғи билан институт ректори Э. Каримовга ҳайфсан, Ж. Ҳусаиновга эса жиддий ҳайфсан эълон қилди. Бироқ бу жазо институт жамоасини қаноатлантирмайди. Институт илмий кенгашининг шу йил 10 майдаги № 9 сонли мажлис баёни айни кунда ижодий жамоада қандай кайфият ҳукмронлиги ҳақида тўлиқроқ тасаввур беради. Унда ректор муовини билан деканлар ва кафедра мудирлари ўртасида муносабат яхши эмаслиги яна бир бор таъкидланган. Шу ўринда Қишлоқ хўжалиги вазирлиги текширув гуруҳи кўрсатган тадбир ва чораларнинг бажарилишини назорат қилиш гуруҳи раиси, Ўзбекистон Республикаси ўқув услубий марказининг ректори С. Исломхўжаевнинг «Ж. Ҳусаинов, одамлар билан бир қозонда қайнашингиз керак. Мен кўп ўқув юртларида бўлганман. Лекин бу ердагидек аҳволни биринчи кўришим. Сиз ўз аризангиз билан бўшанг. Бирдан бир йўли шу. Бу аҳволда ишлаш мумкин эмас», деган сўзларини келтиришни лозим топдик.

Ж. Ҳусаинов билан ҳам гаплашдик. У киши ҳам ўзича ҳақ. Кўп ишларни амалга оширмоқчи. Ниятлари катта. Институтда интизомни яхшилаш учун қаттиққўллик қилдим, дейди. Бу ибратли ишлар яхши. Аммо, жамоа у билан ишлашни хохламаяпти. Нима қилиш керак. Ахир аҳволнинг бу ҳолда давом этавериши ёмон оқибатларга олиб келиши мумкин.

С. РАУПОВ,
«Туркистон» мухбири.

ТАҲРИРИЯТДАН:
Биз Қарши аграр иқтисодиёти институтида вазият қандай бўлса, ана шундай қоғозга туширдик. Ҳар икки томон ҳам ўзича ҳақ. Бир киши ҳаммага қарши, ҳамма бир кишига. Кураш давом этяпти. Институтда вазият оғирлашаяпти. Ўйлаймизки, сўнгги сўзни Ўзбекистон Қишлоқ хўжалиги вазирлигидаги мутасадди ўртоқлар айтишади. Таҳририятимиз эса бу мавзуга яна қайтади. Биз эса ҳар доимгидек, фақат адолат томонидамиз.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ
Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (*бош муҳаррир ўринбосари*), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (*масъул котиб*), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ *ва* "ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ
газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00130. Буюртма Г — 336. 62462 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 22.30 да.